

MISIONI NDËRKOMBËTAR I VËZHGIMIT TË ZGJEDHJEVE Shqipëri – Zgjedhjet Parlamentare, 11 maj 2025

DEKLARATË E GJETJEVE DHE PËRFUNDIMEVE PARAPRAKE

PËRFUNDIMET PARAPRAKE

Zgjedhjet parlamentare të vitit 2025 ishin konkurruese dhe u zhvilluan në mënyrë profesionale, por u mbajtën në një mjedis tejet të polarizuar, ku garuesit nuk gëzuan mundësi të barabarta. Megjithatë, kandidatët në përgjithësi patën mundësinë të bëjnë fushatë lirshëm, megjithëse disa raportuan se u përballën me intimidim. Administrata zgjedhore e menaxhoi procesin në një mënyrë gjithëpërfshirëse dhe transparente. Votimi jashtë vendit, i realizuar për herë të parë në këto zgjedhje, u menaxhua mirë, pavarësisht dakordësimit politik dhe miratimit të vonë të kësaj mase, si dhe disa problemeve organizative. Partia në pushtet përfitoi nga përdorimi i gjerë i burimeve administrative gjatë fushatës, duke krijuar një avantazh të padrejtë për kandidatët që ishin ndërkohë në detyrë. Gjithashtu, pati shumë akuza për presion ndaj votuesve, veçanërisht ndaj punonjësve të administratës publike. Për më tepër, legjislacioni zgjedhor dhe interpretimi i tij i ngushtë nga administrata zgjedhore nuk parandaluan praktikën e abuzit. Përqendrimi i pronësisë së mediave, që minon pluralitetin e burimeve të lajmeve, së bashku me autocensurën mes gazetarëve dhe dominimin e mbulimit mediatic nga dy partitë më të mëdha, kufizuan mundësinë e zgjedhësve për të bërë një zgjedhje të informuar. Përdorimi aktiv i rrjeteve sociale nga garuesit amplifikoi diskursin e fortë konfrontues dhe asnjë autoritet nuk u caktua për të identifikuar përmbytjet manipuluese të dëmshme. Mekanizmi i ri i koordinimit mes institucioneve për të hetuar dhe ndjekur penalisht krimet zgjedhore është një zhvillim pozitiv, por nevojitet zbatim i mëtejshëm për të adresuar shqetësimet e vazhdueshme lidhur me praktikën e gabuar zgjedhore. Dita e zgjedhjeve ishte përgjithësisht e organizuar mirë, por pati shpesh mosrespektim të procedurave dhe procesi u karakterizua nga një numër incidentesh intimidimi të zgjedhësve dhe ndikimit tek ta, si dhe mangësi gjatë numërimit të votave lidhur me procedurat dhe transparencën.

Kuadri ligjor ofron një bazë të mjaftueshme për zhvillimin e zgjedhjeve demokratike, pavarësisht nga nevoja e vazhdueshme për një reformë të gjerë zgjedhore përmes konsultimeve publike gjithëpërfshirëse. Mangësitë dhe paqartësitë e vërejtura zvogëlojnë qartësinë e kuadrit ligjor dhe krijojnë pasiguri në zbatimin e frymës dhe gërmasë së ligjit. Ndonëse disa rekomandime të ODIHR-it dhe Komisionit të Venecias të Këshillit të Evropës janë adresuar, shumica e rekomandimeve të bëra prej kohësh, duke përfshirë edhe ato që kanë të bëjnë me përbërjen e komisioneve zgjedhore të niveleve më të ulëta, raportimin e ndërmjetëm mbi financimin e fushatës, dhe sigurimin e një klime të favorshme mediatike, si dhe me heqjen e përgjegjësisë penale për shpifjen, nuk janë adresuar, duke treguar mungesë të vullnetit politik për reforma gjithëpërfshirëse.

Parlamenti zgjidhet përmes një sistemi të modifikuar zgjedhor me lista të mbyllura dhe lista preferenciale të kandidatëve, i cili u miratua para këtyre zgjedhjeve. Sipas disa partive më të vogla, ky sistem favorizon dy partitë më të mëdha dhe kufizon ndikimin e votimit preferencial, duke u dhënë mundësi drejtuesve të partive që të vazhdojnë të ruajnë një kontroll domethënës mbi përfaqësimin parlamentar, pjesërisht për shkak të mungesës së demokracisë së brendshme të partive. Pavarësisht këtyre argumenteve që disa prej këtyre partive paraqitën para Gjykatës Kushtetuese, Gjykata vendosi që ky sistem është kushtetues.

Në përgjithësi, përgatitjet teknike për zgjedhjet u zhvilluan në mënyrë efikase, transparente, sipas afateve të vendosura dhe në mënyrë gjithëpërfshirëse nga ana e Komisionit Qendror të Zgjedhjeve (KQZ). Megjithatë, disa aktorë i perceptuan si të politizuar disa anëtarë të KQZ-së. Mbledhjet e KQZ-së ishin të hapura për vëzhguesit dhe u transmetuan drejtpërdrejt. Sfidat në organizimin e votimit jashtë

vendit ishin të konsiderueshme dhe u vunë re disa probleme me dërgimin me postë të fletëve të votimit; megjithatë, procesi u menaxhua përgjithësisht mirë. Komisionet e niveleve më të ulëta e menaxhuan procesin në mënyrë efikente dhe transparente, pavarësisht disa ndërprerjeve të shkaktuara nga zëvendësimi me vonesë i anëtarëve të caktuar nga partitë politike, sidomos anëtarëve të qendrave të votimit në ditët para zgjedhjeve. KQZ-ja bëri përpjekje të përmirësonte aksesueshmërinë në qendrat e votimit për personat me aftësi të kufizuara, por në ditën e zgjedhjeve vëzhguesit raportuan disa probleme me aksesueshmërinë në disa qendra.

Shqipëria vazhdon të përdorë teknologjinë në zgjedhje përmes përdorimit të identifikimit biometrik të zgjedhësve dhe pilotimit të votimit elektronik. Votimi elektronik u zhvillua në dy zona, kurse identifikimi biometrik u përdor në të gjitha qendrat e votimit. Duke ndjekur praktikën e mirë zgjedhore, KQZ-ja reduktoi varësinë nga ofruesi i pajisjeve të identifikimit biometrik dhe votimit elektronik dhe përdorimi i teknologjisë u dokumentua dhe menaxhua si duhet në mënyrë transparente dhe të qëndrueshme. Partitë politike dhe media patën akses të plotë për të vëzhguar funksionimin e pajisjeve të identifikimit dhe votimit elektronik, por KQZ-ja nuk publikoi informacion lidhur me testimet e sigurisë, duke përfshirë qëllimin dhe metodat e përdorura në këto testime. Bashkëbiseduesit e MVZ-së së ODIHR-it shprehën përgjithësisht besim te teknologjia, por pati edhe shqetësime të shprehura lidhur me këtë kryesisht nga opozita.

Në regjistrin e zgjedhjeve ishin 3.7 milion zgjedhës, duke përfshirë 245,935 zgjedhës të regjistruar jashtë vendit për të votuar me postë. Subjektet zgjedhore kishin të drejtën të kërkonin kopjen e plotë të listës së zgjedhësve, gjë që rriti transparencën e procesit të regjistrimit të zgjedhësve, pavarësisht nga shqetësimet që kjo mund të krijojë lidhur me privatësinë e të dhënave. Zgjedhësve iu dhanë mundësi të mjaftueshme për të rishikuar informacionin në listën e zgjedhësve, si fizikisht, ashtu edhe *online*. Sa i përket votimit nga jashtë vendit, pavarësisht nga fushata e zgjeruar e KQZ-së për informimin e zgjedhësve dhe vendimi për të pranuar dokumente shqiptare biometrike të identifikimit, të cilave u kishte kaluar afati i vlefshmërisë, rreth 41,000 kërkesa për regjistrim u desh të refuzoheshin për shkak të mosparaqitjes së një dokumenti të përshtatshëm që vërtetonte vendbanimin e kërkuar. Në përgjithësi, procesi i regjistrimit të zgjedhësve ishte transparent, listat e zgjedhësve u konsideruan gjithëpërfshirëse dhe përgjithësisht të sakta, dhe zgjerimi i të drejtës për të votuar për të mundësuar edhe votimin jashtë vendit, shënuan një hap përpara drejt pjesëmarrjes më të madhe në zgjedhje.

KQZ-ja regjistroi tetë parti dhe tre koalicione brenda afatit ligjor dhe miratoi 2,046 kandidatë gjithsej në një proces gjithëpërfshirës. Verifikimi i kandidatëve çoi në heqjen e 16 prej tyre për shkak të rekordeve kriminale, gjë që në asnjë rast nuk u kontestua dhe partitë patën mundësinë t'i zëvendësonin. Detyrimi ligjor i subjekteve zgjedhore për të dorëzuar lista të plota kandidatësh, të hapura dhe të mbyllura, për të gjitha zonat zgjedhore në të gjithë vendin ndikoi në mundësinë e tyre për të garuar.

Në përgjithësi, fushata ishte e qetë, por pavarësisht nga kjo, u karakterizua nga një diskurs konfrontues dhe polarizues, veçanërisht *online* dhe sidomos mes dy partive politike kryesore dhe drejtuesve të tyre. Kandidatët, në shumicën e rasteve, ishin në gjendje ta zhvillonin fushatën lirisht, por mundësitë e garimit nuk ishin të barabarta. Partia në pushtet përfitoi nga përdorimi i gjerë i burimeve shtetërore dhe kapaciteteve institucionale, duke përfshirë edhe bërjen publike vetëm pak kohë para ditës së zgjedhjeve të faljes së një numri të madh gjobash, dhe zyrtarët e lartë qeveritarë u angazhuan në një numër të madh aktiviteteve zyrtare që shpesh përkonin me mesazhet e fushatës, duke e bërë të paqartë vijën ndarëse mes shtetit dhe partisë. Pati pretendime për presion ndaj nëpunësve të administratës publike, raste intimidimi të mbështetësve të opozitës, si dhe përdorim të rrjeteve të patronazhimit, çka bie ndesh me standardet ndërkombëtare. Çështje të tjera shqetësuese përfshijnë raportimet për shit-blerje votash, tentativat për të ndikuar pa të drejtë tek zgjedhësit e marxhinalizuar, si dhe pretendime për ndikim të elementëve kriminalë në disa parti politike.

Zhvillimi i fushatës në rrjetet sociale nuk ishte i rregulluar me ligj dhe nuk u caktua asnjë autoritet për monitorimin e saj. Pavarësisht se shumica e partive politike nënshkruan një Kod Etike për Fushatat Dixhitale, disa kandidatë shpërndanë përmbajtje përçarëse ose manipuluese, ndërkohë që disa llogari palësh të treta raportohet se përdorën një sjellje të koordinuar joautentike në platformat *online* për të amplifikuar sulmet ndaj opozitës. Kandidatët përdorën në mënyrë aktive rrjetet *Facebook* dhe *Instagram*. Ndalimi nga qeveria i platformës *TikTok* që prej 6 marsit kufizoi mundësitë e disa kandidatëve për fushatë. Megjithëse KQZ-ja identifikoi shkelje në disa postime të institucioneve publike, ajo i ndërpreu hetimet në një numër të vogël rastesh, dhe përpjekjet e saj monitoruese mbetën përgjithësisht të kufizuara sa i përket fushës së mbulimit dhe efikasitetit.

Pjesëmarrja e grave në politikë është rritur vitet e fundit e megjithatë ecja e tyre përpara vazhdon të pengohet nga barrierat e rrënjësura strukturore, sidomos nga niveli i ulët të demokracisë së brendshme dhe mundësitë e kufizuara për financim. Megjithëse gratë zënë aktualisht gjysmën e posteve ministrore, ato mbajnë vetëm 36 për qind të vendeve në parlament dhe mbeten të papërfaqësuar sa duhet në organet zgjedhore kyçe, me vetëm tre anëtare gra nga 12 anëtarë që ka KQZ-ja gjithsej dhe 31 për qind të anëtarëve të Komisioneve të Zonave të Administrimit Zgjedhor (KZAZ), me një numër të vogël grash në role drejtuese. Gjithsej, 38.5 për qind e kandidatëve të regjistruar ishin gra, duke përbushur kuotën prej 30 për qind, gjë që tregon nevojën për një vullnet më të madh politik për promovimin e pjesëmarrjes së grave.

Që prej vitit 2020, në financimin e fushatës zgjedhore janë bërë vetëm disa ndryshime të kufizuara. Rekomandimet kyçe të ODIHR-it dhe Komisionit të Venecias vazhdojnë të mbeten të pazbatuara dhe mangësitë në kuadrin rregullator ndikojnë në transparencën e financimit të fushatës dhe në barazinë e mundësive për partitë dhe kandidatët. Mangësitë në këtë kuadër, si përjashtimi i shpenzimeve të kandidatëve nga kufiri i shpenzimeve të partisë apo mosrregullimi specifik për huatë, fushatat *online*, shpenzimet e palëve të treta, mund të lënë hapësirë për anashkalim të rregullave. Megjithëse kërkohet me ligj, asnjë prej kandidatëve nuk bëri publike të dhëna lidhur me donacione apo hua dhe KQZ-ja nuk mund të ndërmerre ndonjë veprim për shkak se nuk ka instrumente ligjore për të siguruar zbatueshmërinë e dispozitave ligjore përkatëse. Mungesa e raportimit të ndërmjetëm dhe shqetësimet lidhur me efikasitetin e auditimit e ulin edhe më shumë transparencën dhe llogaridhënien në financimin e fushatës.

Klima mediatike vazhdoi të ishte tejte e kufizuar, ku pavarësia, shumëllojshmëria dhe integriteti i përmbajtjes së lajmeve u dëmtua nga financimi jotransparent, përqendrimi i pronësisë së medias, ndërhyrjet në autonominë editoriale dhe ndikimet politike. Mungoi raportimi i pavarur, duke cenuar rolin mbikëqyrës të medias dhe mungesa e gazetarisë kritike dhe informacioneve solide bënë që shumica e organeve mediatike të perceptoheshin si mbështetëse të partisë në pushtet. Megjithëse Kushtetuta mbron lirinë e fjalës, shpifja vazhdon të përbëjë vepër penale dhe gazetarët vazhdojnë të përballen me çështje gjyqësore për shpifje. Procedurat e emërimit, si për transmetuesin publik, ashtu edhe për rregullatorin e mediave audiovizuale nuk garantojnë pavarësinë *de facto*. Kodi Zgjedhor nuk parashikon mbulim të barabartë të fushatës në edicionet informative për partitë joparlamentare. Në televizionet e monitoruara nga MVZ-ja e ODIHR-it, edicionet informative u dominuan nga Partia Socialiste (PS) dhe Partia Demokratike (PD). Mbulimi mediatik që nuk i atribuon qartazi një subjekti zgjedhor ishte mbizotërues, por asnjë masë nuk u mor për adresimin e tij.

Komisioni i Ankesave dhe Sanksioneve (KAS) i trajtoi çështjet në mënyrë transparente, në seanca publike, me pjesëmarrjen e palëve të përfshira. Megjithatë, KAS-i zbatoi një interpretim të ngushtë të rregullave lidhur me përdorimin e burimeve shtetërore, duke bërë që praktika të tilla të kalonin shpesh pa u bërë objekt sanksionesh. Kriteret e ngushta statutores lidhur me kush e ka legjitimitetin për t'u ankuar për një vendim e kufizon mundësinë për zgjidhje ligjore efikase. Struktura e Posaçme kundër Korrupsionit dhe Krimit të Organizuar (SPAK) luajti rol pozitiv në hetimin e korrupsionit zgjedhor, dhe mekanizmi i ri i koordinimit midis SPAK-ut, KQZ-së dhe Prokurorisë së Përgjithshme mundësoi një

shkëmbim më të mirë informacioni lidhur me krimet zgjedhore dhe u pa si një mekanizëm që mund të ketë pasur një efekt frenues. Megjithatë, disa bashkëbisedues të MVZ-së së ODIHR-it ngritën pikëpyetje lidhur me efikasitetin e policisë në trajtimin e krimeve zgjedhore dhe efikasitetin e përpjekjeve kundër krimit të organizuar të lidhur me politikën.

Kuadri ligjor parashikon të drejta të plota për pjesëmarrjen në politikë të pakicave kombëtare dhe bërja e fushatës prej tyre në gjuhën e vet lejohet me ligj. Sipas disa partive politike të pakicave, detyrimi ligjor për të dalë me kandidatë në të gjitha zonat zgjedhore përbën pengesë për partitë më të vogla. KQZ-ja prodhoi materiale zgjedhore dhe materiale për edukimin e zgjedhësve në gjuhët e pakicave kombëtare, por këto ishin të kufizuara dhe nga vëzhgimi nuk u duk se u shpërndanë gjerësisht.

Sipas Kodit Zgjedhor, vëzhguesit e zgjedhjeve kanë të drejtë ta ndjekin procesin në të gjitha nivelet dhe të drejtën për të caktuar vëzhgues e kanë edhe subjektet zgjedhore. Megjithatë, mungesa e financimit për organizatat vendase të shoqërisë civile, veçanërisht nga donatorët ndërkombëtarë, e kufizoi mundësinë e tyre për të ndërmarrë një vëzhgim gjithëpërfshirës të këtyre zgjedhjeve, duke ulur nivelin e mbikëqyrjes së këtij procesi zgjedhor.

Dita e zgjedhjeve ishte e qetë në shumicën e zonave dhe transparente, por me mosrespektim të procedurave në shumë qendra votimi. Megjithëse procesi i votimit u vlerësua përgjithësisht pozitivisht në 95 për qind të vëzhgimeve, pati një numër të lartë vlerësimesh negative, kryesisht për shkak të mangësive procedurale dhe një niveli presioni mbi votuesit. Parregullsitë serioze që u vërejtën përfshinin një numër të konsiderueshëm incidentesh të frikësimit dhe ndërhyrjes së vëzhguesve dhe përfaqësuesve të partive në proces, ndikim tek zgjedhësit dhe pretendime për shit-blerje votash. Përveç kësaj, fshehtësia e votës u komprometua shpesh për shkak të mënyrës së organizimit të qendrave të votimit, mbipopullimit dhe ndërhyrjeve. Më shumë se gjysma e qendrave të votimit të vëzhguara nuk ishin të përshtatshme si duhet për votim në mënyrë të pavarur nga personat me aftësi të kufizuara. Votimi elektronik në përgjithësi u zhvillua pa pengesa, megjithëse shumë zgjedhës dukeshin të pafamiljarizuar me procesin dhe disa zyrtarë zgjedhorë nuk ishin të trajnuar si duhet ose nuk ishin të qartë për rolet e tyre. Transmetimi elektronik i rezultateve nga qendrat e votimit elektronik u anulua, dhe votat do të dërgohen fizikisht në qendrat e numërimit të votave. Megjithëse numërimi në shumë vende vazhdoi në mënyrë të rregullt, jo të gjithë vëzhguesit e Misionit Ndërkombëtar të Vëzhgimit të Zgjedhjeve patën akses të plotë në proces dhe vunë re disa mangësi procedurale dhe një atmosferë kaotike në disa prej qendrave të numërimit. Vëzhgimi i procesit të numërimit në qendrat e numërimit të votave vazhdon.

GJETJET PARAPRAKE

Konteksti

Zgjedhjet parlamentare të 11 majit u zhvilluan në një klimë politike tejet të polarizuar. Proces i anëtarësimit në BE zuri vend dominues në diskursin politik, ku Partia Socialiste (PS) në pushtet bëri fushatë duke u përqendruar tek anëtarësimi në 2030-ën si objektivin e saj dhe duke vënë në dukje arritjet në procesin e negocimit, ndërkohë që partitë opozitare kritikuan përdorimin e retorikës së integritetit në BE si mënyrë për të hequr vëmendjen nga problemet në vend, si standardi i jetesës, korrupsioni dhe hapat mbrapa në demokraci. Realizimi për herë të parë i votimit nga jashtë vendit (VJ) në këto zgjedhje u pa përgjithësisht si arritje e rëndësishme.

Peisazhi politik dominohet nga PS-ja, drejtuar nga Kryeministri Edi Rama, dhe partia kryesore opozitare, Partia Demokratike (PD), drejtuar nga Sali Berisha. PS-ja ka fituar tre zgjedhje parlamentare

radhazi që prej 2013-ës dhe e konsolidoi më tej pushtetin në zgjedhjet vendore të 2023-shit.¹ Konfliktet e brendshme në PD çuan në krijimin e partive më të vogla.²

Në tetor 2024, ish-Presidenti Ilir Meta, drejtuesi i Partisë së Lirisë (PL) u arrestua për shkak të akuzave për korrupsion. Në nëntor, u hoq masa e arrestit në shtëpi ndaj Sali Berishës, e cila ishte vendosur si masë sigurie që prej dhjetorit 2023 dhe ai pritet të gjykohet për akuza për korrupsion.³ Nga fundi i 2024-ës dhe fillimi i 2025-ës u zhvilluan disa protesta të drejtuara nga PD-ja dhe të motivuara nga shqetësimet për shkatërrimin e perceptuar të institucioneve demokratike, pretendimet për korrupsion të qeverisë dhe shpërdorim të burimeve shtetërore. Protesta u zhvilluan edhe si reagim ndaj arrestimeve të disa zyrtarëve të lartë, që disa grupe opozitare i panë si arrestime të motivuara politikisht. Në muajin shkurt, u arrestua edhe Erion Veliaj, Kryetari i Bashkisë së Tiranës dhe anëtar i rëndësishëm i PS-së mbi akuzat për korrupsion.

Angazhimi politik i grave është rritur vitet e fundit; megjithatë, ecja e tyre përpara vazhdon të pengohet nga barrierat e hershme në sistem, përfshirë edhe demokracinë e dobët brenda partive dhe mundësitë e kufizuara për financim. Gratë mbajnë gjysmën e posteve ministrore, por janë më pak të përfaqësuara në parlament, ku mbajnë 50 nga 140 vende gjithsej (36 për qind).

Kuadri ligjor dhe sistemi zgjedhor

Zgjedhjet parlamentare rregullohen kryesisht nga Kushtetuta e 1998-ës dhe Kodi Zgjedhor i 2008-ës, plotësuar me një sërë aktesh nënligjore të nxjerra nga Komisioni Qendror i Zgjedhjeve (KQZ).⁴ Shqipëria është palë në instrumentet ligjore ndërkombëtare të rëndësishme lidhur me zgjedhjet demokratike.⁵

Kuadri ligjor shërben si bazë e mjaftueshme për zhvillimin e zgjedhjeve demokratike, por një sërë mangësish dhe dykuptimësish cenojnë qartësinë ligjore dhe krijojnë pasiguri në zbatim.⁶ Kodi Zgjedhor u ndryshua ndjeshëm në korrik 2024 dhe shkurt 2025, duke sjellë ndryshime në sistemin zgjedhor dhe në rregullat e financimit të fushatës, duke futur për herë të parë edhe votimin jashtë vendit (VJ), siç ka vendosur Gjykata Kushtetuese.⁷ Përveç kësaj, dispozitat ligjore të shpallura jokushtetuese në 2021-

¹ Në zgjedhjet parlamentare të 2021-shit, PS-ja fitoi 74 mandate; aleanca e drejtuar nga Partia Demokratike "Aleanca për Ndryshim" (PD) fitoi 59 mandate; Lëvizja Socialiste për Integritim (LSI) – 4 mandate; dhe Partia Social Demokrate (PSD) – 3 mandate. Në zgjedhjet vendore të 2023-shit, PS-ja fitoi 52 bashki, Koalicioni Bashkë Fitojmë – 7, dhe Partia e Minoritetit Etnik Grek për të Ardhmen – 1.

² Në 2024-ën u krijuan tre parti nga shkëputja nga PD-ja: Koalicioni Euroatlantik, i krijuar nga ish-drejtuesi i PD-së, Lulzim Basha; Partia Mundësia, drejtuar nga Agron Shehaj; dhe partia Djathtas 1912, krijuar nga Enkelejd Alibeaj.

³ Në vitin 2023, Prokuroria e Posaçme kundër Korrupsionit (SPAK) e akuzoi Sali Berishën për korrupsion lidhur me periudhën kur ishte kryeministër (2005–2013).

⁴ Të tjera ligje relevante janë Ligji për Partitë Politike i vitit 2000, Ligji për Tubimet dhe Demonstratat i vitit 2001, Ligji për Mediat Audiovizuale i vitit 2013, Ligji për Dekriminalizimin i vitit 2015, Ligji për Barazinë Gjinore i vitit 2008 dhe Ligji për Mbrojtjen e të Dhënave Personale i vitit 2024.

⁵ Përfshirë [Konventën Ndërkombëtare për të Drejtat Civile dhe Politike të vitit 1966 \(ICCPR\)](#), [Konventën Ndërkombëtare për Eliminimin e të Gjitha Formave të Diskriminimit Racor të vitit 1965](#), [Konventën për Eliminimin e të Gjitha Formave të Diskriminimit ndaj Grave të vitit 1979 \(CEDAW\)](#), [Konventën e OKB-së kundër Korrupsionit të vitit 2003](#), [Konventën për të Drejtat e Personave më Afësi të Kufizuara të vitit 2006 \(CRPD\)](#), [Konventën Evropiane për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe Lirive Themelore të vitit 1950 \(ECHR\)](#), Konventën Kuadër për Pakicat Kombëtare të vitit 1995, [Konventën e OKB-së kundër Korrupsionit të vitit 2004 \(UNCAC\)](#). Në vitin 2023, Shqipëria nënshkroi Protokollin e Dytë Shtesë të Konventës për Krimin Kibernetik. Shqipëria është anëtare e Komisionit të Venecias të Këshillit të Evropës dhe Grupit të Shteteve kundër Korrupsionit (GRECO).

⁶ Për shembull, periudha e zbatimit të rregullave për përdorimin e burimeve shtetërore për qëllime zgjedhore është e paqartë; për rregullimin e fushatës zgjedhore *online* nuk ka rregullime ligjore; në rregullat për zgjidhjen e mosmarrëveshjeve zgjedhore dhe për organet, vendimet e të cilave mund të ankimohen, ka pasaktësi.

⁷ Më 9 dhjetor 2022, Gjykata vendosi se mungesa e legjislacionit që do t'u jepte shtetasve shqiptarë që jetojnë jashtë vendit mundësinë për të votuar përbënte shkelje të të drejtave të tyre kushtetuese dhe e detyroi parlamentin që brenda një viti të miratonte disa dispozita që mundësojnë votimin nga jashtë vendit.

shin, më pas u shfuqizuan.⁸ Pas një marrëveshjeje PS-PD, sistemi zgjedhor u ndryshua, por, ndryshe nga praktika e mirë ndërkombëtare, ky ndryshim u miratua pa një konsultim publik gjithëpërfshirës.⁹

Janë adresuar disa rekomandime të ODIHR-it dhe Komisionit të Venecias, duke përfshirë ato lidhur me rishikimin e pragut kombëtar për kandidatët e pavarur dhe heqjen e mundësisë së drejtuesve të partive politike për të kandiduar në më shumë se një zonë zgjedhore. Megjithatë, shumë rekomandime të bëra prej kohësh mbeten të paadresuara, duke përfshirë rekomandimet lidhur me përbërjen e komisioneve zgjedhore të niveleve më të ulëta, të drejtën e votës së personave me aftësi të kufizuar intelektuale apo psikosociale, përgjegjësinë penale të shpifjes, mbulimin e pavarur mediatik gjatë fushatave zgjedhore, raportimin e ndërmjetëm mbi financimin e fushatës dhe zgjerimin e fushës së zbatimit të rregullave të financimit për të përfshirë edhe palët e treta¹⁰. Kjo ngre shqetësime lidhur me mungesën e vazhdueshme të vullnetit politik për adresimin e mangësive të hershme të kuadrit ligjor zgjedhor dhe nxjerr në pah nevojën për një reformë gjithëpërfshirëse përmes një procesi të gjerë konsultimi.

Parlamenti zgjidhet nëpërmjet një sistemi proporcional me lista shumë-emërore për dymbëdhjetë zona zgjedhore që përkrijnë me qarqet administrative. Numri i mandateve për zonë bazohet tek popullata e saj, duke synuar garantimin e barazisë së votës, megjithëse për shkak të detyrimit ligjor dhe përprjekjeve për ta bërë numrin e kërkuar të votave për zgjedhjen e një kandidati sa më të afërt që të jetë e mundur në të gjitha zonat, ka prapëseprapë disa devijime të vogla.¹¹ Në sistemin e ri zgjedhor, çdo parti dhe koalicion paraqet një listë të mbyllur dhe një listë preferenciale për secilin nga 12 qarqet.¹² Secila listë e mbyllur duhet të përmbajë një numër kandidatësh të barabartë me një të tretën e numrit të mandateve për atë zonë (rrumbullakosur në numrin më të afërt) dhe një listë preferenciale që përmban saktësisht aq kandidatë sa numri i mandateve për atë zonë. Kuota gjinore kërkon që një në çdo tre kandidatë, si në listën e mbyllur, ashtu edhe në listën preferenciale, t'i përkasë gjinisë më pak të përfaqësuar. Kuota gjinore duhet të respektohet edhe në shpërndarjen përfundimtare të mandateve në listën preferenciale.

Për të pasur të drejtën e marrjes së mandateve në cilëndo nga zonat zgjedhore, një parti apo koalicion duhet të tejkalojë pragun kombëtar prej një për qind të votave, dhe numri total i mandateve për parti në secilën zonë zgjedhore përcaktohet proporcionalisht. Për secilën parti, mandatet e fituara në një zonë u jepen fillimisht kandidatëve në listën e mbyllur (deri në shterimin e saj), ndërsa mandatet e tjera u shpërndahen kandidatëve nga listat preferenciale, në bazë të numrit të votave preferenciale që ata marrin. Disa parti më të vogla, duke përfshirë edhe disa që përfaqësojnë pakicat kombëtare, e kundërshtuan sistemin e ri zgjedhor në Gjykatën Kushtetuese me argumentin se ky sistem u shërben dy partive dominuese, cenon mundësinë reale të një kandidati nga listat e hapura për të fituar mandate dhe nuk përmbush kriteret kushtetuese të votimit preferencial. Megjithëse Gjykata Kushtetuese e vlerësoi këtë sistem si kushtetues, pasi ligji nuk cenon kriterin që ka të bëjë me listat e kandidatëve, ky sistem mundet prapëseprapë të rezultojë në një kontroll ose ndikim të konsiderueshëm të drejtuesve të partive në përfaqësimin parlamentar, pjesërisht për shkak të mungesës së demokracisë së brendshme, pasi

⁸ Gjykata Kushtetuese vendosi në vitin 2021 se kriteret për shpërndarjen e mandateve parlamentare ishin jokushtetuese, sidomos pragu i kërkuar për rirenditjen e kandidatëve të listave preferenciale dhe pragu kombëtar prej një për qind për kandidatët e pavarur.

⁹ Shih, për shembull, paragrafin 25 të [Udhëzimeve](#) të ODIHR-it për Ligjbërjen Demokratike të vitit 2023, sipas të cilave “Të gjitha palët dhe aktorët e interesuar duhet të kenë mundësinë e përfshirjes në procesin e ligjërjes, të informohen rreth tij dhe të kenë mundësi të marrin pjesë dhe të kontribuojnë në mënyrë kuptimplotë.” Shih gjithashtu Seksionin II.A.5.IV të Listës së Kontrollit për Sundimin e Ligjit të Komisionit të Venecias në lidhje me aksesin publik në projektligje.

¹⁰ Shihni raportet e mëparshme të ODIHR-it të lidhura me zgjedhjet në Shqipëri. Shihni gjithashtu opinionet e përbashkëta të ODIHR-it dhe Komisionit të Venecias mbi ndryshimet në Kushtetutë dhe Kodin Zgjedhor në vitin 2020 dhe mbi ligjin zgjedhor dhe praktikën në vitin 2011.

¹¹ Aktualisht, Kukësi është e vetmja zonë që devijon më shumë se 10 për qind nga mesatarja kombëtare, megjithatë për shkak të përmasave më të vogla të kësaj zone (me vetëm 3 mandate të zgjedhura), transferimi i një tjetër mandati kësaj zone do të çonte në një devijim edhe më të madh.

¹² Renditja e kandidatëve në listat e mbyllura bëhet nga partitë, kurse në listat preferenciale renditja bëhet sipas rendit alfabetik, dhe çdo zgjedhës mund të zgjedhë një kandidat.

shumica e mandateve do t'u shkojnë pashmangshmërisht kandidatëve nga listat e mbyllura, pavarësisht nga numri i votave preferenciale që marrin kandidatët në listat e hapura.¹³

Administrata zgjedhore

Zgjedhjet administrohen nga KQZ-ja, 93 Komisione të Zonave të Administrimit të Zgjedhjeve (KZAZ) dhe 5,225 Komisione të Qendrave të Votimit (KQV). Numërimi bëhet në nivel qarku nga Grupet e Numërimit të Votave (GNV) në 93 Qendra të Numërimit të Votave (QNV), një në secilën zonë, plus edhe një qendër për numërimin e votave nga jashtë vendit. KQZ-ja përbëhet nga Komisioneri Shtetëror për Zgjedhjet dhe Zëvendëskomisioneri, Komisioni Rregullator (KRR), si dhe Komisioni i Ankesave dhe Sanksioneve (KAS).¹⁴ Anëtarët e KQZ-së zgjidhen nga parlamenti me jo më pak se tre të pestat e votave. Nga 12 anëtarë të KQZ-së gjithsej, vetëm tre janë gra.

KQZ-ja i administroi zgjedhjet në mënyrë transparente dhe përmbushi afatet e parashikuara me ligj. Mbledhjet e KQZ-së u njoftuan në kohë, ishin të hapura për aktorët e interesuar, duke përfshirë partitë politike, të cilat morën pjesë rregullisht, si dhe u transmetuan drejtpërdrejt në kohë reale. Gjithashtu, KQZ-ja i miratoi vendimet në kohë, por pati raste kur vija e ndarjes së kompetencave midis Komisionerit dhe Rregullatorit dukej e mjegullt. KQZ-ja u tregua e hapur ndaj aktorëve të ndryshëm të interesuar, duke përfshirë edhe bashkëpunimin me organizatat e shoqërisë civile dhe partitë politike dhe ndarjen me ta të versioneve paraprake të akteve nënligjore para miratimit. Megjithatë, për shkak të përditësimeve të konsiderueshme që bëheshin vazhdimisht, informacionet e ndryshme zgjedhore nuk ishin menjëherë të disponueshme për publikun në faqen zyrtare të KQZ-së. Disa akte nënligjore u ndryshuan deri një javë para ditës së zgjedhjeve, si ndryshimet lidhur me udhëzuesin për procedurat e numërimit të votave, përpunimin dhe numërimin e votave të ardhura me postë nga jashtë vendit, duke ngritur shqetësime se disa informacione kyçe mund të mos u shkonin në kohë zyrtarëve të qendrave të votimit, partive dhe aktorëve të tjerë, si dhe duke sjellë konfuzion mes zyrtarëve të zgjedhjeve dhe vëzhguesve të partive lidhur me procedurat.¹⁵ Në përgjithësi, KQZ-ja veçoi në mënyrë gjithëpërfshirëse dhe gëzoi një nivel të lartë besimi, megjithëse disa bashkëbiseduesve të MVZ-së së ODIHR-it i perceptuan si të politizuar disa anëtarë të KQZ-së.

Për herë të parë, Shqipëria realizoi votimin nga jashtë vendit (VJ) përmes votimit me postë, gjë që u konsiderua gjerësisht si një zhvillim i rëndësishëm zgjedhor. Në përgjithësi, VJ-ja u organizua teknikisht mirë, duke pasur parasysh edhe që numri i regjistrimeve rezultoi të ishte shumë më i madh sesa pritej nga KQZ-ja. Për VJ-në pati një kuadër rregullator të përshtatshëm, megjithëse disa akte nënligjore në këtë fushë u miratuan me vonesë.¹⁶ Zgjedhësve iu dërguan me postë fletët e votimit për zonat zgjedhore ku figuronin të regjistruar për herë të fundit në Shqipëri dhe që vota e tyre të numërohej, duhej që ajo të kthehej në KQZ deri më 11 maj, ora 7 e pasdites.¹⁷ Qendra e përpunimit të VJV-së në Tiranë ishte e

¹³ Gjykata e hodhi poshtë ankesën, duke u shprehur se sistemi ishte në përputhje me nenin 64.3 të Kushtetutës, sipas të cilit “ligji për zgjedhjet garanton që jo më pak se dy të tretat e listës shumë-emërore duhet të jenë objekt i votimit preferencial dhe të garantojë përfaqësim gjinor.”

¹⁴ Komisioneri ka autoritet të gjerë ekzekutiv dhe përfaqëson KQZ-në. Zëvendëskomisioneri ka funksionin specifik të mbikëqyrjes së përdorimit të teknologjisë së identifikimit të zgjedhësve. Rregullatori miraton akte nënligjore, ndërkohë që KAS-i shqyrton ankesat kundër vendimeve të Komisionerit dhe KZAZ-ve, rregullave për pavlefshmërinë e votimit dhe rezultateve të zgjedhjeve, dhe mund të vendosë sanksione me kërkesë të Komisionerit.

¹⁵ Seksioni II. Paragrafi B, pika 3 e [Deklaratës Interpretuese të Rishikuar të Komisionit të Venecias për Stabilitetin e Ligjit Zgjedhor të vitit 2024](#) thotë se “Në fushën zgjedhore, siguri juridike do të thotë që besimi tek zgjedhjet demokratike në përputhje me standardet ndërkombëtare nuk duhet të cenohet nga ndryshimet e vonuara në aktet ligjore dhe nënligjore, duke përfshirë edhe nga organet zgjedhore.”

¹⁶ Ndryshimet në ligjin zgjedhor në lidhje me numërimin dhe vlerësimin e votave me postë u miratuan vetëm në shkurt 2025, tre muaj para zgjedhjeve. Më pas, KQZ-ja miratoi disa akte nënligjore në lidhje me votimin jashtë vendit, kurse disa edhe më vonë (dy akte nënligjore u miratuan në mars 2025).

¹⁷ Me ligj, numërohen fletët e votimit që kanë vulën e hyrjes ose informacion gjurmues që konfirmon mbërritjen e tyre në Shqipëri brenda afatit. Dërgimi i fletëve të votimit u bë përmes DHL-së, e cila u përzgjedh si ofruesi i këtij shërimi përmes procedurës së duhur të prokurimit nga KQZ-ja.

aksesueshme për zgjedhësit dhe aktiviteti i saj u transmetua drejtpërdrejt në kohë reale. Gjithashtu, zgjedhësit nga diaspora patën mundësinë që, nëse nuk u kishte ardhur fleta e votimit, të interesoheshin duke kontaktuar KQZ-në. Në përgjithësi, KQZ-ja arriti ta organizojë VJV-në brenda afateve shumë të shkurtra, pavarësisht nga disa vonesa të raportuara në mbërritjen e fletëve të votimit në disa vende, disa raste të izoluara, ku zgjedhësve nuk u mbërriti fleta e votimit ose u mbërritën dy fletë votimi dhe etiketa e adresës e printuar dy herë.

KQZ-ja trajnoi 36,000 anëtarë të administratës zgjedhore përmes një programi trajnimi kaskadë.¹⁸ Megjithëse trajnerët ishin përgjithësisht të përgatitur, në seancat e vëzhguara nga Vëzhguesit Afatgjatë (VAGJ) të MVZ-së së ODIHR-it, u pa se nuk kishte një metodologji të standardizuar dhe, në disa raste, nuk kishte materiale trajnimi të mjaftueshme. Ajo që është pozitive për t'u theksuar është se KQZ-ja ndërmori një fushatë gjithëpërfshirëse për edukimin e zgjedhësve në rrjetet sociale, radio-televizion, duke përfshirë edhe lidhur me VJV-në, pakicat kombëtare dhe personat me aftësi të kufizuara. KQZ-ja përdori formate të aksesueshme si interpretimin në gjuhën e shenjave për spotet televizive dhe ofroi informacione në alfabetin *Braille*. Bashkëbiseduesit e MVZ-së së ODIHR-it ngritën shqetësime lidhur me mungesën e edukimit të drejtpërdrejtë të zgjedhësve me aftësi të kufizuara, si dhe për mosinformimin e komunitetit rom lidhur me sistemin e ri zgjedhor dhe për mënyrën se si duhet të bëhej shënimi te fleta e votimit, duke e kufizuar, me gjasë, aftësinë e disa zgjedhësve për të votuar në mënyrë korrekte dhe të pavarur.¹⁹

KZAZ-të janë përgjegjëse për organizimin e zgjedhjeve në zonat e tyre përkatëse, emërimin e anëtarëve të KQV-ve dhe GNV-ve, si dhe të stafit që bën nxjerrjen e rezultateve.²⁰ KZAZ-të dhe zyrtarët zgjedhorë të niveleve më të ulëta emërohen nga partitë politike, pavarësisht rekomandimeve të mëparshme të ODIHR-it dhe Komisionit të Venecias për të lejuar emërimin e komisionerëve zgjedhorë në mënyrë jopartiake.²¹ KZAZ-të vepruan në mënyrë profesionale dhe organizuan takime të vazhdueshme të hapura për publikun. MVZ-ja e ODIHR-it vuri re se KZAZ-të, në pjesën më të madhe të tyre, përbëheshin nga anëtarë me përvojë që kishin shërbyer edhe në zgjedhje të mëparshme.²²

Deri më 7 maj, partitë politike tërhoqën ose zëvendësuan më shumë se 209 anëtarë të KZAZ-ve nga 744 gjithsej (28 për qind), por në ditët para ditës së zgjedhjeve, KQZ-ja informoi MVZ-në e ODIHR-it se kishte pasur edhe deri dyqind zëvendësime të tjera.²³ Në shumicën e rasteve, partitë i zëvendësuan anëtarët e tyre në KZAZ në diskrecionin e vet; megjithatë, PD-ja informoi MVZ-në e ODIHR-it se disa prej anëtarëve të tyre ishin ndryshuar për shkak të kërcënimeve që PD-ja pretendoi se kishin pasur.²⁴ Disa KZAZ informuan vëzhguesit afatgjatë të ODIHR-it se zëvendësimi i një numri të madh anëtarësh kishte krijuar probleme, por që kjo nuk kishte ndikuar në përgatitjet e përgjithshme.²⁵ KZAZ-të e plotësuan kuotën e kërkuar gjinore prej 30 për qind për gjininë më pak të përfaqësuar, ku gratë përbënin 31 për qind të anëtarëve; megjithatë, numri i grave në role drejtuese ishte i kufizuar, gjë që tregon natyrën minimaliste të përmbushjes së këtij detyrimi ligjor.²⁶ KZAZ-të u përballën me disa sfida në

¹⁸ Katër trajnerët kryesorë dhe 76 trajnerë rajonalë përdorën një kombinim të stilit të mësimdhënies në formë leksioni dhe seancave ndëraktive.

¹⁹ Mungesë informimi e zgjedhësve nga komunitetet e pakicave u vu re në bashkitë Elbasan, Berat dhe Lezhë.

²⁰ Sipas KQZ-së, u ngritën 18 qendra të posaçme votimi, 16 në institucionet e vuajtjes së dënimit dhe dy në shtëpi të moshuarish.

²¹ U emëruan 741 anëtarë të KZAZ-ve gjithsej: 279 nga PD-ja, 279 nga PS-ja, 93 nga PSD-ja, dhe 90 nga PL-ja.

²² Nga anëtarët aktualë të KZAZ-ve, 57 për qind kanë shërbyer në zgjedhje të mëparshme, 251 anëtarë shërbyen për herë të parë në këto zgjedhje.

²³ Kjo bie në kundërshtim me Seksionin II.3.1.f të Kodit të Praktikës së Mirë në Çështjet Zgjedhore të Komisionit të Venecias të vitit 2002, i cili përcakton se “organet që emërojnë anëtarët e komisioneve zgjedhore nuk duhet të kenë lirinë për t'i shkarkuar ata sipas dëshirës”.

²⁴ Për shembull, PD-ja informoi MVZ-në e ODIHR-it se 20 staf të KQV-ve në Njësinë 8 në Tiranë janë tërhequr për shkak të presionit.

²⁵ Shumë anëtarë zëvendësues kishin shërbyer në zgjedhje të mëparshme si anëtarë të KQV-ve ose GNV-ve.

²⁶ Nga të gjithë kryetarët, zëvendëskryetarët dhe sekretarët e KZAZ-ve, 26.5 për qind janë gra.

finalizimin e përbërjes së KQV-ve në disa zona të largëta dhe në kontraktimin e personelit të nevojshëm, kryesisht për shkak të numrit të pamjaftueshëm të anëtarëve të emëruar kryesisht nga PD-ja, PSD-ja dhe PL-ja.²⁷

Sipas ligjit, zgjedhësit në vend mund të votojnë vetëm duke u paraqitur fizikisht në qendrën e votimit, kurse votimi në shtëpi nuk lejohet. Personat më aftësi të kufizuar mund të kërkojnë ndihmë nga një familjar ose nga një zgjedhës tjetër në qendrën e votimit.²⁸ KQZ-ja ofroi fletë votimi të printuara me relief për personat që kanë dëmtime të shikimit dhe dhoma të fshehta votimi të aksesueshme në të gjitha qendrat e votimit për të mundësuar votimin në mënyrë të pavarur. KQZ-ja punoi për të përmirësuar aksesueshmërinë e qendrave të votimit, duke i udhëzuar KZAZ-të që të merrnin masa për të vendosur rampa dhe shenja treguese në hyrje të qendrave të votimit, pa pengesa fizike për zgjedhësit, si dhe trajnoi personelin e KZAZ-ve dhe KQV-ve lidhur me ndihmën për zgjedhësit me aftësi të kufizuar. Korniza ligjore nuk parashikon votimin me postë për personat e shtruar në spital, personat që nuk mund të dalin nga shtëpia ose personat me mundësi të kufizuara lëvizjeje, një çështje që u ngrit nga disa bashkëbisedues të Misionit Ndërkombëtar të Vëzhgimit të Zgjedhjeve (MNVZ).

Përdorimi i teknologjisë në zgjedhje

Sikurse edhe në zgjedhjet e mëparshme, identifikimi biometrik i zgjedhësve u përdor në të gjitha qendrat e votimit.²⁹ Megjithatë shumica e zgjedhësve votuan në letër, votimi dhe numërimi elektronik i votave vazhdoi të pilotohet në dy zona. Kodi Zgjedhor kërkon që pilotimi i votimit të mbulojë jo më pak se 10 për qind të zgjedhësve. Megjithatë, pas një ngërçi politik mbi këtë çështje dhe një kërkesë nga PD-ja, Komisioni Rregullator i KQZ-së sanksionoi përdorimin e dy pilotimeve që përfshiu vetëm 1.4 për qind të numrit total të zgjedhësve të regjistruar, në kundërshtim me ligjin.³⁰ Secila KQV u pajis me dy pajisje me ekran me prekje, një për secilën fletë votimi dhe pas votimit, secila pajisje printonte një fletushkë që zgjedhësi mund ta shihte përmes një dritareje transparente para se fletushka e printuar të binte në një kuti të vulosur.³¹ Pas mbylljes së qendrës së votimit, secila pajisje numëron votat, i transferon rezultatet elektronikisht dhe printon një raport. Më pas, 10 për qind e kutive të votimit rinumërohen manualisht. KQZ-ja organizoi demonstrime të votimit elektronik në rrugë për të rritur ndërgjegjësimin e zgjedhësve, por, nga vlerësimet e MVZ-së së ODIHR-it, këto demonstrime nuk u dukën të ishin edhe aq proaktive.³² Partitë politike dhe media patën mundësinë t'i vëzhgonin këto demonstrime dhe të testonin funksionet e ndryshme të pajisjeve të identifikimit dhe votimit elektronik. Bashkëbiseduesit e MVZ-së së ODIHR-

²⁷ Në rastet kur partitë nuk mund të propozojnë staf të mjaftueshëm për KQV-të, i emëron KQZ-ja nga një listë rekrutimi. Më 7 maj, KQZ-ja informoi MVZ-në e ODIHR-it se ishin konstituuar vetëm 80 për qind e KQV-ve.

²⁸ KQZ-ja informoi MVZ-në e ODIHR-it se kishte regjistruar rreth 26,000 persona me aftësi të kufizuar, në bazë të të dhënave të siguruar nga bashkitë.

²⁹ Çdo qendër votimi ka një pajisje të palidhur me internetin (*offline*) që përmban listën e zgjedhësve të të gjitha qendrave të votimit. Zgjedhësit identifikohen përmes skanimit të dokumentit biometrik të identitetit, të dhënat e kartës së identitetit krahasohen me ato në këtë pajisje. Për t'u verifikuar me sy, printohet një fletë letrë me informacionin dhe foton e zgjedhësit dhe në vend të firmës skanohen shenjat e gishtave.

³⁰ Kodi Zgjedhor kërkon futjen në përdorim me faza të TIK përmes pilotimeve që mbulojnë jo më pak se 10 për qind të zgjedhësve. Pilotimi i vitit 2025 mbuloi 75 KQV me 51,505 zgjedhës të regjistruar, (31 QV me 22,290 zgjedhës të regjistruar gjithsej në Tiranë, 44 me 29,215 zgjedhës në Vorë). Kjo krahasohet me 23,597 zgjedhës të regjistruar (32 KQV në Tiranë) në 2021-shin dhe 310,846 zgjedhës (401 QV në Elbasan, Kamëz, Vorë) në zgjedhjet vendore të 2023-shit.

³¹ Zgjedhësit patën mundësinë ta linin fletën e votimit bosh dhe mund të rivotonin një herë (në këtë rast, fleta e parë e votimit printohet si votë e pavlefshme). Kishte edhe fletë votimi për rast emergjence, por ato nuk u përdorën paralelisht.

³² Duke marrë parasysh ankesat në të shkuarën lidhur me kërkesat e zgjedhësve për ndihmë në ditën e zgjedhjeve dhe interesin e pakët për demonstrimet në QV, u kryen demonstrime të përditshme në pesë rrugë të zonës së votimit elektronik për dy javë.

it shprehën përgjithësisht besim tek teknologjia, por pati edhe shqetësime në lidhje me mungesën e besimit, sidomos nga opozita.³³

Përpara zgjedhjeve parlamentare të 2021-shit, KQZ-ja prokuroi pajisjet e identifikimit biometrik për të gjitha qendrat e votimit dhe më shumë se 800 pajisje për votimin dhe numërimin elektronik të votave përmes tenderëve të hapur ndërkombëtarë.³⁴ KQZ-ja menaxhoi identifikimin biometrik, pilotimin e votimit elektronik dhe disa sisteme informacioni lidhur me zgjedhjet përmes kontraktorëve privatë dhe personelit të KQZ-së, duke u mbështetur në masë të vogël në shërbimet e Teknologjisë së Informacionit të qeverisë.³⁵ Krahësuar me zgjedhje të mëparshme dhe në përputhje me praktikën e mirë zgjedhore, KQZ-ja që më pak e varur nga ofruesi i pajisjeve, i cila në zgjedhjet e mëparshme konfiguronte pajisjet dhe ofronte mbështetje të plotë teknike. Kriteret teknike qenë në përputhje me ligjin dhe përdorimi i teknologjisë u dokumentua si duhet dhe u menaxhua në mënyrë transparente dhe të qëndrueshme.³⁶

Me ligj, zgjedhjet konsiderohen infrastrukturë informacioni e rëndësishë së veçantë.³⁷ Konkretisht, KQZ-ja i është nënshtruar certifikimit për sistemet e menaxhimit të sigurisë së informacionit.³⁸ Autoriteti Kombëtar i Sigurisë Kibernetike mbështeti KQZ-në me teste të sigurisë, vlerësime teknike dhe rekomandime për përmirësim, duke u fokusuar veçanërisht në vitin 2025 tek siguria e platformave të regjistrimit OCV dhe të dhënave personale të zgjedhësve nga diaspora. Megjithatë disa institucione kanë qenë në shënjestër të disa sulmeve kibernetike të motivuara politikisht vitet e fundit, bashkëbiseduesit e MVZ-së së ODIHR-it nuk raportuan ndonjë shqetësim lidhur me ndërhyrjet kibernetike nga jashtë vendit në këto zgjedhje.

Kodi Zgjedhor nuk parashikon ndonjë detyrim për auditim apo certifikim të pavarur të teknologjisë. Megjithatë, përveç testeve të brendshme, nga një kontraktor u bënë edhe testimet e sigurisë së serverëve të KQZ-së, faqes së saj të internetit dhe pajisjeve të identifikimit biometrik dhe votimit elektronik, në përputhje me rekomandimet e mëparshme të ODIHR-it. Përveç informacionit në tenderët publikë, KQZ-ja nuk bëri publike informacione të tjera në lidhje me testimet e sigurisë. Megjithatë është e kuptueshme që KQZ-ja të mos nxjerrë informacione të ndjeshme lidhur me sigurinë, ajo nuk komunikoi në mënyrë transparente qëllimin, metodologjinë dhe një përmbledhje të rezultateve të këtyre testeve.

Regjistrimi i zgjedhësve

Shtetasit shqiptarë që kanë mbushur moshën 18 vjeç në ditën e zgjedhjeve kanë të drejtën e votës. Shtetasit që me vendim gjykatë janë shpallur të paaftë ligjërisht nuk kanë të drejtë të votojnë, çka bie

³³ Gjatë testimit funksional të pajisjeve të verifikimit të zgjedhësve më 28 prill, aktivisti politik Altin Goxhaj [ngriti pikëpyetje](#) rreth besueshmërisë së tyre. KQZ-ja [deklaroi](#) në vitin 2024 se PD-ja vazhdon të jetë skeptike dhe se duhet të bjerë dakord para zgjerimit të përdorimit të tyre. Në vitin 2023, Kryetari i PD-së [denoncoi](#) pilotimin si “një manipulim monstruoze, të gatuar dixhitalisht.”

³⁴ *Smartmatic* fitoi tenderat e hapur për të dyja pajisjet në vitin 2021. Në vitin 2025, kjo kompani kishte për detyrë vetëm përditësimin e programit kompjuterik (software) dhe mbështetjen e KQZ-së gjatë periudhës zgjedhore.

³⁵ KQZ-ja ofron menaxhimin e teknologjisë dhe logjistikën, mbështetjet teknike, rekruton dhe trajnon operatorët e pajisjeve dhe menaxhon infrastrukturën e vet.

³⁶ MVZ-ja e ODIHR-it shqyrtoi raportet e testimit dhe certifikimit, kriteret e pajisjeve dhe dokumentet e prokurimit. Partitë politike dhe publiku kanë akses në dokumentet ku përshkruhet hollësisht teknologjia e përdorur, si dhe procesi i prokurimit dhe menaxhimit.

³⁷ [Detyrimet](#) e parashikuara në [Ligjin për Sigurinë Kibernetike](#) të vitit 2024, ku përcaktohen institucionet e pavarura si institucionet [me infrastrukturë informacioni kritike](#) fokusohen në raportimin tek Autoriteti Kombëtar i Sigurisë Kibernetike.

³⁸ Certifikimi ISO27001 bazohet në auditimin e pavarur të kontrolleve të sigurisë së informacionit, dokumenteve dhe proceseve. Në të nuk përfshihet vlerësimi teknik apo testimi.

ndesh me detyrimet ndërkombëtare që ndalojnë diskriminimin për shkak të aftësisë së kufizuar.³⁹ Shtetasit që janë duke vuajtur një dënim me burg për kryerjen e veprave të caktuara penale nuk kanë të drejtë të votojnë.⁴⁰

Regjistrimi i zgjedhësve për të votuar brenda vendit bëhet në mënyrë pasive, duke u bazuar tek regjistri i gjendjes civile. Në përgjithësi, regjistrimi i zgjedhësve ishte transparent, dhe aktorët e ndryshëm zgjedhorë patën besim tek gjithëpërfshirja dhe saktësia e përgjithshme e listave të zgjedhësve. Megjithatë, për të siguruar saktësinë e listave të zgjedhësve dhe për të kufizuar në lista numrin e personave që nuk jetojnë më, zgjedhësit që kanë mbushur moshën 100 vjeç hiqen automatikisht nga listat dhe që të futen përsëri duhet të konfirmojnë statusin e tyre, gjë që mund të përbëjë një barrë të panevojshme për këta zgjedhës. Përveç kësaj, zgjedhësit mund të hiqen nga regjistri kombëtar vetëm në rast vdekjeje ose me kërkesën e tyre.

Subjektet zgjedhore kanë të drejtë të kërkojnë kopjen e plotë të listës së zgjedhësve, gjë që rriti transparencën e procesit të regjistrimit të zgjedhësve, pavarësisht nga shqetësimet që kjo mund të ngrejë lidhur me privatësinë e të dhënave.⁴¹ Zgjedhësve iu dhanë mundësi të mjaftueshme deri në ditën e zgjedhjeve për të rishikuar informacionet e tyre në listën e zgjedhësve, si fizikisht ashtu edhe *online*.⁴² Siç e kërkon ligji, KQZ-ja emëroi dy auditues për të vlerësuar saktësinë e listave të zgjedhësve si për zgjedhësit brenda, ashtu edhe për zgjedhësit jashtë vendit. Audituesit rishikuan çdo muaj caktimin e zgjedhësve në qendra votimi, duke filluar gjashtë muaj para ditës së zgjedhjeve dhe raportuan se ky proces u menaxhua me sukses. KQZ-ja publikoi më 2 prill listat përfundimtare të zgjedhësve me 3,713,761 zgjedhës të regjistruar, duke përfshirë edhe zgjedhësit që jetonin jashtë vendit.⁴³

Zgjedhësit që kanë të drejtë vote dhe që kanë një leje zyrtare qëndrimi jashtë vendit, mund të regjistrohen për VJV. Pas një fushate të gjerë informimi të zgjedhësve që kishte në fokus diasporën, KQZ-ja bëri regjistrimin e zgjedhësve nga 11 janari deri në 4 mars. Zgjedhësit duhet të ngarkonin dokumentin e tyre biometrik të identitetit të lëshuar pas 2009-ës, lejen e qëndrimit të lëshuar nga një autoritet në vendin e qëndrimit dhe një dokument që vërtetonte adresën e vendbanimit, që mund të ishte një faturë shërbimesh ose një deklaratë bankare në rast se adresa nuk shënohej në lejen e qëndrimit.⁴⁴ Fillimisht, KQZ-ja kërkoi dokumente shqiptare identiteti të vlefshme, por e ndryshoi më pas këtë vendim me qëllim që t'u jepte mundësinë të regjistroheshin edhe personave, dokumenteve të identitetit të cilëve u kishte mbaruar afati.⁴⁵ Lista përfundimtare e zgjedhësve jashtë vendit u publikua më 11 mars, me 245,935 zgjedhës nga 85 vende.⁴⁶ Rreth 41,000 persona që kishin kërkuar të regjistroheshin

³⁹ Nenet 12 dhe 29 të [Konventës për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara](#) (CRPD) të vitit 2006 kërkon që shtetet palë t'u "garantojnë personave me aftësi të kufizuara të drejtat dhe mundësinë për t'i gëzuar ato njësoj si të tjerët". Shih gjithashtu paragrafin 48 të [Komentit të Përgjithshëm Nr. 1 të nenit 12 të CRPD-së](#).

⁴⁰ Në përputhje me nenin 45 të Kushtetutës, Ligji për Dekriminalizimin ia mohon të drejtën e votës personave që janë duke vuajtur një dënim me burg për kryerje të disa veprave të caktuara penale të parashikuara në më shumë se 80 nene të Kodit Penal (që variojnë nga veprat penale zgjedhore deri te krimet e rënda).

⁴¹ Paragrafi 4.1.3. i [Udhëzimeve](#) të Këshillit të Evropës të vitit 2024 mbi mbrojtjen e individit sa i përket përpunimit të dhënave personale "Në përputhje me parimin e minimizimit të të dhënave, të dhënat e përpunuara në regjistrat e zgjedhësve dhe listat e zgjedhësve duhet të kufizohen në ato të dhëna që janë të domosdoshme për regjistrimin dhe autentifikimin e zgjedhësve".

⁴² Megjithatë kërkesa mund të merret maksimumi 24 orë para ditës së zgjedhjeve, gjykata duhet të marrë vendim jo më vonë se 6 orë para mbylljes së votimit.

⁴³ Sipas censusit të vitit 2023 të Institutit të Statistikës (INSTAT), numri i personave që jetojnë në Shqipëri ka rënë në 2.4 milion nga 2.8 në 2011-ën.

⁴⁴ Vendbanimi i fundit i zgjedhësit në Shqipëri, sipas të cilit zgjedhësit i caktohet zona zgjedhore, merret nga regjistri kombëtar i gjendjes civile.

⁴⁵ KQZ-ja mori disa pyetje nga zgjedhësit jashtë vendit në lidhje me dokumentet biometrike shqiptare të identitetit, të cilave u kishte kaluar afati, gjë që bëri që qeveria të vendoste më 5 shkurt që të lejonte përdorimin e dokumente të identitetit të cilave u kishte kaluar afati i vlefshmërisë.

⁴⁶ Grupet më të mëdha të zgjedhësve të regjistruar jashtë vendit janë në Itali, me 91,223 zgjedhës (37.1 për qind), dhe Greqi, 68,386 zgjedhës (27.8 për qind). Ndër të tjerë, ka edhe grupe të mëdha zgjedhësish në Gjermani 25,499 (10.4 për qind), Shtetet e Bashkuara 20,653 (8.4 për qind) dhe në Mbretërinë e Bashkuar 17,227 (7 për qind).

u refuzuan kryesisht për shkak të mosparaqitjes së një lejeje zyrtare qëndrimi ose një dokumenti që vërtetonte adresën e tyre në vendin ku jetonin, siç ishte përcaktuar nga KQZ-ja.

Ligji kërkon që zgjedhësit me të drejtë vote, për të votuar, duhet të paraqesin një pasaportë biometrike ose një kartë identiteti të vlefshme. Megjithatë, një numër i konsiderueshëm shtetasish, disa prej të cilëve banojnë dhe votojnë brenda vendit, kanë dokumente identifikimi të cilave u ka mbaruar afati, një çështje që është vërejtur edhe në zgjedhje të mëparshme.⁴⁷ Më 7 maj, Këshilli i Ministrave zgjati vlefshmërinë e të gjitha dokumenteve biometrike të identifikimit deri më 31 maj, duke u mundësuar kështu zgjedhësve të prekur nga kjo çështje që të votonin.

Regjistrimi i kandidatëve

Të drejtën për të kandiduar në zgjedhje e ka çdo zgjedhës me të drejtë vote, përveç atyre që janë duke vuajtur një dënim me burg në bazë të një vendimi gjykatë të formës së prerë për kryerjen e veprave të caktuara penale.⁴⁸ Gjithashtu, në Kushtetutë përcaktohen disa kategori zyrtarësh, pozicionet e të cilëve konsiderohen se bien ndesh me të drejtën për të kandiduar në zgjedhje.⁴⁹

Kandidatët mund të caktohen nga parti dhe koalicionet që janë regjistruar në KQZ si subjekte zgjedhore ose mund të garojnë si të pavarur. KQZ-ja i regjistroi të teta partitë politike dhe tre koalicionet që paraqitën dokumentacionin e kërkuar brenda afatit të 12 marsit.⁵⁰ Nga këta, vetëm një prej tyre, Partia Aleanca Kombëtare Shqiptare, drejtohet nga një grua. Partitë dhe koalicionet ishin të detyruara të paraqisnin dy lloje listash kandidatësh, një listë të mbyllur me renditje të paracaktuar të kandidatëve dhe një listë më vete për votim preferencial, ku kandidatët renditën sipas rendit alfabetik. Kandidatët nuk mund të vendosen në disa zona zgjedhore njëherësh apo në të dyja llojet e listave. Në përputhje me një rekomandim të mëhershëm të ODIHR-it dhe Komisionit të Venecias, u hoq mundësia që drejtuesit e partive të konkurronin në disa zona zgjedhore. Disa parti më të vogla dhe disa parti të pakicave e informuan MVZ-në e ODIHR-it se e kishin pasur të vështirë të identifikonin një numër të mjaftueshëm kandidatësh në të gjitha zonat. Megjithëse mosparaqitja e një numri të mjaftueshëm kandidatësh në një zonë mund të çojë në mosregjistrimin si subjekt zgjedhor, të njëmbëdhjetë subjektet zgjedhore dorëzuan dokumentacionin e kërkuar ligjor dhe u regjistruan. Në përgjithësi, bashkëbiseduesit e MVZ-së së ODIHR-it nuk ngritën shqetësime lidhur me procesin e regjistrimit.

KQZ-ja regjistroi 2,046 kandidatë në mënyrë gjithëpërfshirëse. Kodi Zgjedhor kërkon që një në çdo tre kandidatë në të dyja listat të jetë nga gjinia më pak e përfaqësuar. Në total, 787 (38.47 për qind) ishin gra, që është shumë pak mbi minimumin ligjor, megjithëse të gjitha listat e kandidatëve qenë në përmbushje të detyrimit të parashikuar me ligj. Në këto zgjedhje nuk u paraqit për regjistrim asnjë kandidat i pavarur. Gjatë verifikimit të kandidatëve, KQZ-ja hoqi 16 kandidatë nga listat e partive të ndryshme, që të gjitha të bazuara në informacione të dhëna në formularët e vetëdeklarimit të kandidatëve në lidhje me rekordet e tyre kriminale dhe të konfirmuara nga Drejtoria e Përgjithshme e Burgjeve.

⁴⁷ Sipas MPB-së, më 11 maj, 360,809 shqiptarë kishin karta identiteti biometrike të skaduara dhe 550,633 pasaporta biometrike të skaduara.

⁴⁸ Ligji për Dekriminalizimin i referohet deportimit nga Shtetet Anëtare të BE-së, Australia, Kanadaja dhe Shtetet e Bashkuara. Shtetasit e dënuar për vepra të caktuara penale ose të deportuar nga këto shtete, madje edhe në mungesë të një vendimi gjykatë të formës së prerë, nuk lejohen të kandidojnë për zgjedhje, ashtu sikurse edhe ata që janë objekt i një urdhri kërkimi ndërkombëtar.

⁴⁹ Presidenti, gjykatësit, prokurorët, ushtarakët dhe oficerët e sigurisë kombëtare, oficerët e policisë, diplomatët, kryetarët e bashkive, prefektët, anëtarët e komisioneve zgjedhore dhe disa zyrtarë të caktuar të administratës shtetërore.

⁵⁰ Koalicioni "Partia Demokratike – Aleanca për Shqipërinë Madhështore" (PD-ASHM), Partia "Lëvizja Bashkë", "Lëvizja Atdheu", Partia e "Koalicioni Euro-Atlantik" (KEA), Partia Socialiste Shqiptërisë, Koalicioni "Shqipëria Bëhet – Iniciativa Adriatik Lapaj", Partia "Aleanca Shqiptare Kombëtare", Partia "Aleanca e Re për Demokraci", Koalicioni "Djathtas për Zhvillim", Partia "Mundësia", Partia Social Demokrate.

Partitë e prekura nuk u ankuan kundër këtyre vendimeve dhe patën mundësinë të paraqisnin kandidatë të tjerë për zëvendësimin e tyre.

Mjedisi i fushatës

Fushata zyrtare filloi më 11 prill dhe vazhdoi deri 24 orë para ditës së zgjedhjeve. Fushata ishte në përgjithësi e qetë, e fokusuar në aktivitete të vogla me pjesëmarrje fizike, vizita derë më derë dhe postime në rrjetet sociale.⁵¹ PS-ja dhe PD-ja organizuan disa aktivitete më të mëdha, bashkë me një numër të kufizuar tubimesh nga partitë më të vogla. Disa nga çështjet që u ngritën gjatë fushatës përfshinin sigurimin e anëtarësimit në BE, zhvillimin ekonomik, luftën kundër korrupsionit dhe forcimin e institucioneve demokratike. Toni i fushatës ishte shpesh konfrontues, me sulme personale midis dy partive kryesore dhe drejtuesve të tyre.⁵² PS-ja synonte të diskreditonte opozitën, kurse PD-ja akuzonte qeverinë për korrupsion dhe për lidhje me grupe të krimit të organizuar.

Megjithëse kandidatët patën përgjithësisht mundësinë të bënin fushatë në mënyrë të lirë dhe zgjedhësit mundësinë të zgjidhnin mes alternativave të ndryshme politike, mundësitë ishin të pabarabarta, në kushtet që partia në pushtet përfitoi nga përdorimi i burimeve administrative dhe pushteti institucional. Ligji e ndalon përdorimin e burimeve shtetërore për qëllime të fushatave të kandidatëve në zgjedhje, por i lejon ata që bëjnë fushatë që të kryejnë detyrat e tyre zyrtare gjatë fushatës. Konkretisht, pak kohë para periudhës së fushatës dhe gjatë saj, ministrat dhe Kryeministri u angazhuan në aktivitete zyrtare, bënë inspektime të disa objekteve, promovuan disa investime dhe projekte infrastrukturore, duke kontribuar në përgjithësi në avantazh të partisë në pushtet dhe, hera-herës, duke bërë fushatë haptazi.⁵³

Me ligj, për katër muaj para ditës së zgjedhjeve, nuk lejohet propozimi apo miratimi i asnjë akti ligjor, nga i cili përfitojnë segmente specifike të popullsisë. Megjithëse ligji formalisht u respektua, disa politika të miratuara para kësaj periudhe çuan në përfitime për disa grupe zgjedhësish gjatë periudhës zgjedhore dhe po gjatë kësaj periudhe u mbajtën disa aktivitete me përmasa të mëdha.⁵⁴ Më 9 maj, me qëllimin, në dukje, që të ndikonte tek zgjedhësit, qeveria vendosi të falte gjokat për ndërtime pa leje, shkelje të kufizimeve të vendosura lidhur me COVID-19, si dhe gjoka të vendosura fermerëve dhe blegtorëve në periudhën 2015-2024. Përveç kësaj, institucionet publike dhe organet shtetërore janë të detyruara të raportojnë në KQZ çdo aktivitet publik për katër muajt para ditës së zgjedhjeve, të cilat KQZ-ja mund të vendosë t'i ndalojë si shpërdorim të mundshëm të burimeve shtetërore. Nga 4,522

⁵¹ MVZ-ja e ODIHR-it vëzhgoi 44 aktivitete fushate, nga të cilat 69 nxirrnin në pah folëse gra. 67 e këtyre aktiviteteve ishin të aksesueshme për personat me aftësi të kufizuara, por në asnjë prej tyre nuk pati përkthim në gjuhën e shenjave.

⁵² Më 14 prill, Zëvendëskryeministrja Belinda Balluku postoi, duke iu referuar PD-së: “Vjedhin, vrasin, shpifin e mallkojnë”; Më 23 prill, z. Berisha deklaroi, duke iu referuar aleatëve të Ramës: “Soji juaj do të shpallet terrorist vend në tokë nuk do të ketë për ju”; më 24 prill, z. Berisha akuzoi z. Rama dhe znj. Balluku për orkestrimin e një “gllabërimi mafioz toke”. Agron Shehaj, drejtuesi i Partisë Mundësia akuzoi Adriatik Lapajn, drejtuesin e Lëvizjes Shqipëria Bëhet, për përfitime përmes marrëveshjeve të brendshme në kapacitetin e tij si avokat. Në përgjigje të këtyre akuzave, sipas raportimeve mediatike, z. Lapaj [depozitoi](#) një padi për shpifje.

⁵³ Për shembull, më 18 prill, Ministrja e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale [promovoi](#) investimin e qeverisë në Spitalin Rajonal të Lezhës; më 19 prill, Kryeministri, Zëvendëskryeministrja dhe Ministrja e Infrastrukturës dhe Energjisë [prezantoi](#) projektin e ri të gazifikimit në qytetin e Korçës. Më 28 prill, Ministri i Brendshëm [prezantoi](#) një projekt të ri për prodhimin e mjeteve ushtarake. Gjithashtu, Kryeministri [bëri një tur](#) të Spitalit të saporinovuar Bashkiak të Mirditës më 18 prill, Spitalit Psikiatrik në Vlorë më [27 prill](#), kantierit të ndërtimit të një shkolle të re në Tiranë më [28 prill](#), prezantoi ndërtimin e një godine të teknologjisë modern në Shkozë më [28 prill](#), dhe promovoi investimet në rajonin e Gjirokastrës më [3 maj](#).

⁵⁴ Një [Vendim](#) i Këshillit të Ministrave të 9 janarit o ofroi pensionistëve në Shqipëri një bonus në pranverë bashkë me pensionin e tyre mujor. Shpërndarja e pagesës prej 10,000 lekësh (afërsisht 100 euro) ose 5,000 lekësh (50 euro), në varësi të nivelit të pensionit, filloi më 1 mars. Projektet e buxhetuara nga bashkitë në vitin 2024 që filluan fill para zgjedhjeve ose gjatë fushatës zgjedhore përfshinin: punime rrugësh në Durrës, Himarë, dhe Librazhd; ftesë për tender në Himarë, Mat, Roskovec, dhe Shkodër; dhe subvencione në Lezhë, Klos, dhe Tirana. Aktivitetet e mëdha ose me shumë vizibilitet përfshinin aktivitete si Panairin e Turizmit të muajit mars në Berlin, ku morën pjesë disa ministra dhe Kryeministri dhe që u raportua gjerësisht, si dhe segmentin shqiptar të aktivitetit të çiklizmit *Giro d'Italia* që ishte planifikuar të zhvillohej nga 9 deri në 11 maj, që përkoj me heshtjen zgjedhore dhe ditën e zgjedhjeve.

aktivitetet zyrtare të regjistruara gjatë kësaj periudhe, KQZ-ja ndaloi vetëm 18 si aktivitete që kishin të bënin me shpërdorimin e burimeve shtetërore, duke ngritur dyshime rreth kapacitetit të saj për shqyrtimin e të gjitha aktiviteteve të raportuara dhe qasjes së saj të ngushtë në interpretimin e ligjit në këtë aspekt. Megjithatë shumica e këtyre aktiviteteve ishin formalisht në përputhje me dispozitat ligjore, numri i madh i tyre i dha mundësi partisë në pushtet t'i shfrytëzonte për qëllime fushate, sidomos në zonat ku zyrtarë të lartë të qeverisë shërbyen si koordinatorë të PS-së.⁵⁵ Përdorimi i gjerë i këtyre aktiviteteve publike për qëllime zgjedhore, përforcoi edhe më shumë avantazhin e padrejtë të partisë në pushtet, dhe e mjegulloi vijën ndarëse mes shtetit dhe partisë, në kundërshtim me paragrafin 5.4 të Dokumentit të Kopenhagenit të OSBE-së të vitit 1990.⁵⁶

KQZ-ja mund t'i hetojë shkeljet administrative lidhur me zgjedhjet *ex officio* ose në bazë të ankesave të paraqitura *online* ose nga çdo palë e interesuar. Nga 139 ankesa të tilla të marra nga KQZ-ja, një pjesë e konsiderueshme kishin të bënin me burimet shtetërore, shtrimin e rrugëve, partneritetet e ndaluara publik-privat dhe fillimin e dhënies së asistencës sociale, subvencioneve dhe tenderët e prokurimit publik, të bëra në lidhje me titullarët e institucioneve publike, kryetarët e bashkive dhe ministrat. Në shumicën e vendimeve të marra deri më 9 maj për këto çështje, KQZ-ja konstatoi se, duke qenë se buxhetet ishin caktuar që përpara se të fillonte periudha katër-mujore, këto masa nuk përbënin shkelje të ligjit, dhe në 37 raste, KQZ-ja nuk nisi hetim administrativ. Në total, KQZ-ja mori vendim vetëm për 118 të ankesave deri në ditën e zgjedhjeve. Mungesa e një procedure të përsheptuar për shqyrtimin e ankesave ngre shqetësime për efikasitetin e sistemit aktual të hetimit dhe vendimmarrjes në lidhje me kundërvajtje administrative nga KQZ-ja lidhur me zgjedhjet.

Në MVZ-në e ODIHR-it mbërritën disa pretendime dhe raportime, sipas të cilave punonjësve të bashkive u bëhej presion nga eprorët për të marrë pjesë ose për të mbështetur fushatën e PS-së.⁵⁷ Megjithatë PS-ja organizoi një sërë aktivitete fushate që kishin në qendër gratë, edhe në këto aktivitete u ngritën shqetësime se disa nga pjesëmarrësit ishin aty, sepse ishin udhëzuar nga punëdhënësit e tyre në sektorin publik që të merrnin pjesë.⁵⁸ Shumë bashkëbisedues të MVZ-së së ODIHR-it ngritën shqetësime rreth ndikimit të rrjeteve të patronazhimit në të gjithë vendin, duke pretenduar se për të siguruar vota, ata përdornin si mjet premtimet për punësim në sektorin publik, favore administrative dhe leje të ndryshme. MVZ-së së ODIHR-it iu raportuan edhe raste zgjedhësish që pretendonin se kishin frikë nga hakmarrja nëse shiheshin në aktivitete të partive opozitare dhe raste të intimidimit të kandidatëve të opozitës dhe të disa kandidatëve të partisë në pushtet.⁵⁹ Disa bashkëbisedues u shprehën se veçanërisht të prekshme nga presioni i ushtruar nga administrata publike

⁵⁵ Numri më i madh i aktiviteteve ishin në bashkitë e qarkut të Fierit, ku Zëvendëskryeministrja ishte drejtuese politike e PS-së. një numër i madh aktiviteteve u regjistrua edhe në Lezhë, drejtuar nga Ministri i Drejtësisë dhe në Gjirokastrë, drejtuar nga Ministria e Turizmit. Në bashkitë e drejtuara nga opozita nuk pati fare aktivitete ose një numër i kufizuar aktiviteteve të tilla.

⁵⁶ Në paragrafin 5.4 të Dokumentit të Kopenhagenit të vitit 1990, shtetet pjesëmarrëse të OSBE-së u angazhuan për një "ndarje të qartë mes shtetit dhe partive politike".

⁵⁷ Pretendime dhe raporte të dorës së parë për presion ndaj punonjësve të bashkive nga eprorët për të marrë pjesë në aktivitete të fushatës të PS-së pati në Durrës, Fier, Has, Korçë, Peshkopi, Shkodër, Tirana, dhe Vlorë. Pretendime për presion ndaj punonjësve të bashkive për të marrë pjesë ose për të mbështetur fushatën e PS-së, duke përfshirë edhe financiarisht, u bënë në Devoll, Elbasan, Gjirokastrë, Korçë, Lezhë, Pukë, Shkodër, dhe Tropojë. Akuzat për ushtrim presioni mbi punonjësit e sektorit publik për të dhënë informacion rreth familjarëve ose miqve të tyre që jetojnë jashtë shtetit u ngritën në Dibër, Durrës, Elbasan, Fier, Korçë, Lezhë, Shkodër dhe Tiranë. Më 7 maj në Elbasan, gjatë tubimit përmbysës të Partisë Demokratike, Misioni i Vëzhgimit të Zgjedhjeve i ODIHR-it u informua nga zyrtarët e partisë se pjesëmarrësit ishin dërguar me autobuzë nga komunat përreth Cërrikut dhe Belshit.

⁵⁸ Në 16 aktiviteteve të organizuara nga PS-ja për gratë, që u vëzhguan nga MVZ-ja e ODIHR-it, shumica e pjesëmarrësve ishin punonjës të sektorit publik. Në katër prej këtyre aktiviteteve, disa pjesëmarrës e informuan MVZ-në e ODIHR-it se merrnin pjesë në ato aktivitete me udhëzimin e punëdhënësve përkatës.

⁵⁹ Raportime të dorës së parë për kërcënime u bënë në Berat, Durrës, dhe Fier. Pretendime për mosmarrje pjesë në aktiviteteve të partive opozitare nga frika e hakmarrjes pati në të gjithë vendin, sidomos në Durrës, Elbasan, Gjirokastrë, Lezhë, Korçë, Kukës, dhe Tiranë, ku këto raste u raportuan në mënyrë konkrete dhe të hollësishme. Përveç kësaj, u raportuan akuza për intimidim të votuesve nga policia në Fier. Më 4 maj, anëtarë të familjes së një kandidati të PS-së u kërcënuan në Lezhë.

për të votuar për PS-në ishin komunitetet e marxhinalizuara. Kjo bie ndesh me standardet ndërkombëtare, sipas të cilave zgjedhësit duhet të jenë të lirë, pa u shtrënguar dhe pa u ndikuar në mënyrë të panevojshme.⁶⁰

Gjatë fushatës u vërejtën disa pretendime për shit-blerje votash dhe në 37 raste nisi hetimi.⁶¹ Një numër bashkëbiseduesish të MVZ-së së ODIHR-it ngritën pretendime për lidhje mes partive politike dhe krimin të organizuar në disa zona, intimidim dhe kërcënim nga ana e grupeve të krimin të organizuar ndaj zgjedhësve dhe, ndonjëherë, edhe ndaj kandidatëve.⁶²

Fushata në rrjetet sociale nuk është e rregulluar shprehimisht dhe nuk ka asnjë autoritet rregullator të ngarkuar me ligj për monitorimin e aktiviteteve të fushatës në rrjetet sociale dhe për të identifikuar rastet e dizinformimit, përmbajtjeve manipuluese apo të shfaqjes së sjelljeve joautentike.⁶³ Megjithatë, KQZ-ja ngriti një njësi të posaçme për monitorimin e llogarive në rrjetet sociale të 50 institucioneve publike gjatë fushatës dhe e trajnoi këtë njësi lidhur me identifikimin e keqinformimit në lidhje me zgjedhjet. Në bazë të këtij monitorimi, nga 11 prilli deri në 9 maj, KQZ-ja konstatoi 10 postime të institucioneve publike që ishin potencialisht në shkelje të ligjit dhe i referoi ato për hetim administrativ. Në disa raste të ngjashme të paraqitura në KQZ në lidhje me përdorimin e llogarive zyrtare të institucioneve publike për fushatë, KQZ-ja zgjodhi të ndalojë hetimet. KQZ-ja bëri disa përpjekje për t'u koordinuar me platformën *Meta*, por kjo nuk çoi në ngritjen e një mekanizmi përmes të cilit KQZ-ja të mund të identifikonte përmbajtje që mund të ishin manipuluese apo që të kërkonte heqjen e përmbajtjeve të caktuara nga kjo platformë.⁶⁴ Fusha e mbulimit dhe efikasiteti në përgjithësi i monitorimit nga KQZ-ja të fushatës *online* mbeti i kufizuar.

Gjatë periudhës zgjedhore, MVZ-ja e ODIHR-it ndoqi aktivitetet e fushatës së 23 llogarive të partive politike, koalicioneve dhe kandidatëve kryesorë në *Facebook* dhe *Instagram*.⁶⁵ Kandidatët u angazhuan në mënyrë aktive në të gjitha këto platforma, duke u fokusuar tek video-mesazhet, duke shpërndarë përmbajtje nga aktivitetet e fushatës, si dhe duke promovuar premtime zgjedhore. Megjithëse shumica e partive politike nënshkruan para fushatës Kodin e Etikës për Fushatat Dixhitale, duke përfshirë edhe PD-në dhe PS-në, disa kandidatë shpërndanë përmbajtje përçarëse, diskriminuese dhe manipuluese.⁶⁶ Disa organizata të shoqërisë civile monitoruan fushatën në rrjetet sociale, duke përfshirë Rrjetin Ballkanik të Gazetarisë Investigative, i cili raportoi disa raste sjelljesh të koordinuara joautentike për të amplifikuar angazhimin në mënyrë artificiale, sidomos të llogarive të palëve të treta që shpërndanin

⁶⁰ Shih paragrafin 19 të [Komentit të Përgjithshëm 25](#) të vitit 1996 deri në nenin 25 të ICCPR-së, ku thuhet se “[p]ersonat me të drejtë vote duhet të jenë të lirë për të votuar për cilindo kandidat [...] dhe për të mbështetur apo kundërshtuar qeverinë, pa ndikimi të panevojshëm dhe pa shtrëngim të asnjë lloji që mund të shtrembërojë ose të pengojë shprehjen e lirë të vullnetit të zgjedhësit.”

⁶¹ Pretendime specifike për shit-blerje votash u bënë në Elbasan, Korçë, Mirditë, Shkodër, dhe Tiranë.

⁶² Këto pretendime iu bënë MVZ-së së ODIHR-it në Durrës, Elbasan, dhe Tiranë, personi i dyshuar si autori u raportua se kishte lidhje me një grup të organizuar kriminal.

⁶³ Para zgjedhjeve, Rrjeti Ballkanik i Gazetarisë Investigative (BIRN) zhvilloi një trajnim për KQZ-në në lidhje me metodat e monitorimit të gjuhës së urrejtjes, dizinformimit dhe shpenzimeve në rrjetet sociale. Shih seksionin II.3 të Raportit Shpjegues të [Deklaratës Interpretuese](#) të Komisionit të Venecias të vitit 2024 mbi Kodin e Praktikës së Mirë në Çështjet Zgjedhore, sa i përket teknologjive dixhitale dhe inteligjencës artificiale.

⁶⁴ Në përgatitjet për zgjedhjet, më 16 prill, KQZ-ja organizoi një takim me përfaqësuesit e platformës *Meta*. MVZ-ja e ODIHR-it kontaktoi *Meta*-n për të diskutuar aktivitetet e saj në lidhje me zgjedhjet e ardhshme, por nuk mori përgjigje.

⁶⁵ KQZ-ja deklaroi se monitoroi llogaritë e kandidatëve në *Facebook* për reklamat e paguara politike.

⁶⁶ Për shembull, Kryeministri Edi Rama bëri një postim nga fushata e tij më 18 prill në Dibër, ku tha: “gjysma e burrave në vend janë çyrykë”. Në një postim nga një takim i datës 22 prill me pensionistët në Gjirokastrë, z. Rama tha: “Nëse duhet të zgjidhni mes BE-së dhe kënetës, dhe ju zgjidhni kënetën, do të thotë se s’je mirë — politikisht, je autik.” Sipas mediave, z. Rama iu referua në mënyrë të përsëritur kundërshtarit të tij, z. Berisha si ‘buf kënete’, dhe drejtuesve të tjerë të opozitës si ‘krijesa të kënetës’. Nga ana tjetër, z. Berisha iu referua z. Rama ai ‘Anti-Krisht’, ‘monstër’, kurse qeverisë si ‘narko-diktaturë’. Z. Rama përdori shpesh video të prodhuara me inteligjencë artificiale, ku vinte në shënjestër z. Berisha.

reklama postime që godisnin opozitën, si dhe Koalicioni për Reforma, Integrim dhe Institucione të Konsoliduara, i cili monitoroi reklamat politike në rrjetet sociale.⁶⁷

Financimi i fushatës

Financimi i fushatës rregullohet kryesisht nga Kodi Zgjedhor dhe ligji për partitë politike. Pavarësisht nga disa ndryshime të kohëve të fundit, që prej 2020-ës nuk ka pasur ndonjë reformë gjithëpërfshirëse. Kuadrit ligjor aktual i mungon efikasiteti dhe mangësitë e tij ndikojnë negativisht në transparencën e financimit të fushatës dhe në barazinë e mundësive për partitë dhe kandidatët.

Partitë politike mund t'i financojnë fushatat e tyre me fonde publike dhe private, duke përfshirë edhe me fondet e veta, hua bankare dhe donacione nga shtetas dhe persona juridikë vendas. Më 21 mars, mjaftueshëm në kohë para fushatës, KQZ-ja shpërndau 131,201,816 lekë (afërsisht 1.3 milion euro) nga fondet publike mes njëmbëdhjetë subjekteve zgjedhore në bazë të rezultateve të zgjedhjeve të kaluara. Në vitin 2025, kufiri i vetëfinancimit u ngrit nga 1 milion në 3 milion lekë (afërsisht 30,000 euro). Kufiri për donacionet, përfshirë ato në natyrë, është 1 milion lekë (afërsisht 10,000 euro) për donacion, por nuk ka një limit për shumën totale. Vetëm kontributet mbi 50,000 lekë (afërsisht 500 euro) duhet të bëhen përmes një llogarie bankare të dedikuar. Për huatë nuk ka ndonjë kufi specifik dhe as nuk janë të rregulluara me ligj, për shembull, sa i përket detyrimeve për shlyerjen e tyre. Megjithëse kërkohet me ligj, asnjë nga kandidatët nuk publikoi të dhëna për donacionet, huatë apo kreditë e marra, duke e dëmtuar edhe më shumë transparencën; megjithatë, KQZ-ja nuk u kërkoi të ndërmerrnin asnjë veprim, pasi KQZ-ja nuk ka instrumente ligjore për të siguruar përmbushjen e parashikimeve ligjore.

Periodha e rregulluar mbulon shpenzimet e partive politike dhe koalicioneve që nga data kur shpallet zyrtarisht data e zgjedhjeve deri në fund të fushatës, duke përfshirë edhe shpenzimet e bëra para periudhës zyrtare të fushatës. Megjithatë, ligji nuk specifikon qartë se cilat aktivitete parazgjedhore duhet të klasifikohen si shpenzime fushate dhe duhet të jenë objekt i mbikëqyrjes dhe sanksioneve potenciale, çka bie ndesh me praktikën e mira ndërkombëtare.⁶⁸

Kufiri aktual për shpenzimet e një partie apo koalicioni është 326,456,950 lekë (afërsisht 3.3 milion euro).⁶⁹ Ndryshimet ligjore të 2025-ës nuk i përfshinë shpenzimet e kandidatëve në kufirin e shpenzimeve për partitë dhe nuk vendosën një kufi më vete për shpenzimet e kandidatëve. Ky boshllëk ligjor mund të lejojë anashkalimin e kufirit të shpenzimeve nga ana e partive dhe koalicioneve, duke cenuar transparencën dhe llogaridhënien dhe duke krijuar mundësi për një avantazh joproporcional të partive më të mëdha.⁷⁰ Shpenzimet për aktivitetet *online* të fushatës duhet që, parimisht, të përfshihen në shumën e përgjithshme nën kufirin e shpenzimeve dhe të raportohen, duke u nisur nga detyrimi ligjor për raportimin e të gjitha shpenzimeve të mundshme të fushatës. Megjithatë, pavarësisht nga një rekomandim i mëparshëm I ODIHR-it, shpenzimet për fushatat *online*, reklamat politike të paguara në platformat e rrjeteve sociale dhe shpenzimet e palëve të treta nuk janë të rregulluara qartë, gjë që mund

⁶⁷ Shih artikullin e 5 majit në [raportin e BIRN-it](#).

⁶⁸ Paragrafi 262 i Udhëzimeve të ODIHR-it dhe Komisionit të Venecias të vitit 2020 për Rregullimin e Partive Politike “Legjislacioni duhet të ofrojë udhëzimet të qarta në lidhje me cilat aktivitete janë të ndaluara gjatë fushatës parazgjedhore, dhe të ardhurat dhe shpenzimet e përdorura për këto aktivitete gjatë kësaj kohe duhet t'i nënshtrohen shqyrtimit dhe sanksioneve të duhura.”

⁶⁹ Për këto zgjedhje, limitet e shpenzimeve për fushatë u rritën tre deri pesë herë krahasuar me shumën më të madhe të marrë nga një subjekt zgjedhor nga fondet publike.

⁷⁰ Paragrafi 19 i the [Komentit të Përgjithshëm Nr. 25 të ICCPR-së](#) thotë se “kufizimet e arsyeshme të shpenzimeve të fushatës mund të justifikohen në rastet kur kjo është e nevojshme për të garantuar moscenimin e zgjedhjes së lirë të zgjedhësve ose mosshtrëmbërimin e procesit demokratik nga shpenzimet joproporcionale në emër të cilitdo kandidat apo parti”. Paragrafi 248 i [Udhëzimeve të Përbashkëta të ODIHR-it dhe Komisionit të Venecias për Rregullimin e Partive Politike](#) të vitit 2020 thotë “Është e arsyeshme për një shtet që të përcaktojë kriteret për shpenzimet zgjedhore dhe një kufi për shpenzimet maksimale për pjesëmarrësit në zgjedhje.”

të çojë në përdorimin e pakontrolluar të fondeve në fushatë.⁷¹ Këto boshllëqe mund t'i hapin rrugën përdorimit të fondeve të paligjshme dhe të pagjurmueshme, si dhe anashkalimit të rregullave në fuqi.

Kandidatët janë të detyruar të dorëzojnë në KQZ raporte për financimin e fushatës përmes një Platforme elektronike për Raportimin Financiar Brenda 60 ditësh nga shpallja zyrtare e rezultateve. Mungesa e raportit të ndërmjetëm financiar para ditës së zgjedhjeve kufizon transparencën, i privon zgjedhësit nga informimi në kohë dhe bie ndesh me praktikën e mirë zgjedhore ndërkombëtare lidhur me mbikëqyrjen e financimit të fushatës.⁷² Bashkëbisedues të ndryshëm të MVZ-së së ODIHR-it shprehën shqetësime lidhur me disa kufizime teknike të platformës *online* të KQZ-së dhe për disa probleme në kërkimin dhe krahasimin e të dhënave. Disa parti vunë në dukje se kishin marrë trajnim dhe mbështetje të vazhdueshme nga KQZ-ja në lidhje me detyrimet për raportim. Brenda pesë ditësh nga shpallja e rezultateve, KQZ-ja duhet të emërojë audituesit për shqyrtimin e këtyre raporteve. Disa bashkëbisedues të ODIHR-it shprehën shqetësime në lidhje me kapacitetin e audituesve për identifikimin e financimeve të paligjshme ose shpenzimeve të padeklaruara, duke përfshirë edhe shpenzimet për fushatën *online*.

Media

Pavarësia, shumëllojshmëria dhe integriteti i lajmeve në dispozicion të zgjedhësve cenohen nga fakti që shumica e mediave varen nga financime jotransparente të interesave politike dhe interesave të biznesit, duke u mbështetur shpesh tek kontratat qeveritare. Përqendrimi i pronësisë së medias e cenon edhe më shumë pluralizmin e burimeve informative, në kundërshtim me standardet ndërkombëtare.⁷³ Sipas disa bashkëbiseduesve të MVZ-së së ODIHR-it, fakti që disa prej agjencive të rëndësishme të marketingut zotërohen nga interesa politike cenon shpërndarjen e drejtë të të ardhurave nga reklamat, ndërkohë që mungesa e matjeve të besueshme të audiencës nuk lejon shpërndarjen transparente dhe të përgjegjshme të reklamave publike.⁷⁴ Shumica dërmuese e organeve mediatike perceptohen si mbështetëse të PS-së në pushtet.⁷⁵ Transmetuesi publik, Radio Televizioni Shqiptar (RTSH) nuk konsiderohet se gëzon audiencë të madhe, dhe procedura bipartizane e emërimit të organeve drejtuese si të RTSH-së, ashtu edhe të Autoritetit Audio-vizual Media (AMA) nuk garanton pavarësinë e tyre *de facto*.⁷⁶

⁷¹ Sipas të dhënave nga *Meta Ad Library*, nga 11 prilli deri më 11 maj, partitë, koalicionet dhe kandidatët shpenzuan gjithsej 21,410,830 lekë (217,870 euro) për reklamat politike. "Nga këto, PD shpenzoi 2,746,960 lekë (27,950 euro), Partia e Bashkimit për të Drejtat e Njeriut 1,173,220 lekë (11,940 euro), Lëvizja Shqipëria Bëhet 490,050 lekë (4,990 euro). Ndër kandidatët, llogaria me shpenzimin më të lartë ishte ajo e Agron Shehajt, liderit të Partisë Mundësia, me 1,909,780 lekë (19,430 euro), Belind Këlliçi i PD-së me 763,100 lekë (7,770 euro), dhe Vullnet Sinaj i PS-së me 748,960 lekë (7,620 euro).

⁷² Neni 7.3 i [UNCAC](#) thotë se shtetet marrin masa "për rritjen e transparencës në financimin e kandidatëve garues". Paragrafi 247 i [Udhëzimeve të Përbashkëta të ODIHR-it dhe Komisionit të Venecias për Rregullimin e Partive Politike](#) të vitit 2020 thotë se "Zgjedhësit duhet të kenë informacion relevant lidhur me mbështetjen financiare dhënë partive politike, pasi kjo ndikon në vendimmarrje dhe është një mjet për t'i bërë partitë që të japin llogari". Shih gjithashtu paragrafin 261 që thotë se "Është praktikë e mirë që të kërkohen këto raporte: [...] Raportet që u japin organeve mbikëqyrëse dhe publikut informacion paraprak lidhur me të ardhurat dhe shpenzimet e partive dhe kandidatëve për fushatë disa ditë para ditës së zgjedhjeve"

⁷³ Sipas [Monitorimit të Pluralizmit Mediatik të vitit 2024](#) të Institutit të Universitetit Evropian, katër pronarët kryesorë në tregun e transmetimit kontrollojnë 72 për qind të të ardhurave dhe 87 për qind të audiencës. Paragrafi 40 i [Komentit të Përgjithshëm Nr. 34 të Komitetit të të Drejtave të Njeriut të OKB-së \(UNHRC\)](#) parashikon që shtetet palë të ndërmarrin masat e duhura "për të parandaluar dominimin apo përqendrimin e panevojshëm të mediave përmes grupeve mediatike të kontrolluara privatisht në situata monopoliste që mund të dëmtojnë shumëllojshmërinë e burimeve dhe pikëpamjeve."

⁷⁴ Shih gjithashtu [vlerësimin](#) nga Kryetari i Shoqatës së Gazetarëve Shqiptarë.

⁷⁵ Sipas [Rrjetit Ballkanik të Gazetarise Investigative \(BIRN\)](#), mes 10 stacioneve më të mëdha televizive (bazuar në deklaratat financiare) *TV Klan* dhe *Top Channel* zënë 64 për qind të tregut. I vetmi stacion televiziv mes këtyre 10, që perceptohet se është në linjë me PD-në, *Syri TV*, në vitin 2023, "vlerësohej se kishte 1.7% të të ardhurave totale të tregut televiziv, ose 113 milion lekë. Të ardhurat e deklaruara ranë me 22% krahasuar me 2022-shin."

⁷⁶ Më 6 shtator 2024, Drejtori i RTSH-së dha dorëheqjen pas shqetësimeve [të ngritura](#) rreth pozicioneve që kishte mbajtur me PS-në në të shkuarën. Më 17 shkurt 2025, Parlamenti [shpërndau](#) Këshillin Drejtues të RTSH-së për parregullsitë në përzgjedhjen e drejtorit të ri të RTSH-së. Një Këshill i ri Drejtues u emërua më 17 mars, i cili [zgjodhi](#) drejtorin e ri më 25 prill 2025.

Ndërhyrja e gjerë nga pronarët e mediave në autonominë editoriale, bashkë me autocensurën mes gazetarëve, ndikon negativisht në informacionet që i vihen në dispozicion publikut. Përveç kësaj, gazetarët ekspozohen në mënyrë të përsëritur ndaj sulmeve verbale dhe, hera-herës edhe fizike, nga zyrtarët publikë.⁷⁷ Gjithashtu, gazetarët raportojnë për akses në rënie tek përfaqësuesit e qeverisë, përfshirë edhe Kryeministrin, dhe për zvogëlim të numrit të konferencave për shtyp të organizuara, si dhe për moslejim të gazetarëve në disa raste në aktivitete, në kundërshtim me standardet ndërkombëtare.⁷⁸ Mbulimi editorial i lajmeve zëvendësohet shpesh nga materiale të përgatitura nga organet qeveritare, duke cenuar integritetin editorial. Agjencia e Medias dhe Informacionit (AMI), në varësi të Kryeministrit, i centralizon dhe filtron informacionet e nxjerra rreth qeverisë dhe institucioneve publikë.⁷⁹ Disa organe mediatike të financuara nga shoqëria civile dhe nga donatorët ofrojnë gazetari investigativ dhe në interes të publikut, por janë prekur nga shkurtimet së fundmi të fondeve ndërkombëtare.⁸⁰

Në përgjithësi, Kushtetuta dhe legjislacioni parashikojnë mbrojtjen e lirisë së fjalës. Megjithatë, pavarësisht nga rekomandimet e mëparshme të ODIHR-it, shpifja vazhdon të mbetet vepër penale. Një numër i konsiderueshëm çështjesh gjyqësore civile dhe penale janë hapur vitet e fundit kundër gazetarëve për shpifje, duke përfshirë edhe disa padi strategjike kundër pjesëmarrjes së publikut (SLAPP), kundër gazetarëve.⁸¹

Kodi i Transmetimit i vitit 2023 kërkon që të gjitha lajmet të jenë objektive dhe të paanshme. Kodi Zgjedhor, ndryshe nga çfarë kërkohet nga angazhimet e OSBE-së, nuk parashikon mbulim të barabartë në edicionet informative për partitë joparlamentare në një mjedis mediatik tashmë disavantazhues për to.⁸² Më 6 mars, Këshilli i Ministrave ndaloi përkohësisht platformën *TikTok*, ndalim që nuk është në përputhje me standardet ndërkombëtare.⁸³ Sipas disa bashkëbiseduesve të MVZ-së së ODIHR-it, ky ndali pati edhe një ndikim tjetër të dëmshëm ndaj aftësisë së të gjithë kandidatëve, duke përfshirë edhe atyre të partive joparlamentare, për të bërë fushatë në kushte të barabarta.

⁷⁷ Qendra Evropiane për Shtypin dhe Lirinë e Medias [raportoi](#) 45 incidente kundër lirisë së medias në vitin 2024. Më 27 mars 2024, Komiteti për Mbrojtjen e Gazetarëve [u bëri thirrje](#) zyrtarëve publikë, duke përfshirë edhe Kryeministrin Edi Rama, për t'i dhënë fund gjuhës abuzive dhe sjelljes intimiduese ndaj gazetarëve. Më 26 mars 2025, [safejournalists.net](#) [raportoi](#) një sulm fizik të kryer së fundmi ndaj një gazetari nga një zyrtar në Tiranë.

⁷⁸ Paragrafi 13 i the [Komentit të Përgjithshëm 34 të UNHRC-së](#) thotë se “[k]omunikimi lirshëm i informacionit dhe ideve rreth çështjeve publike dhe politike mes qytetarëve, kandidatëve dhe përfaqësuesve të zgjedhur është thelbësor. Kjo nënkupton që të ketë shtyp të lirë dhe media të tjera që kanë mundësinë të komentojnë për çështje publike pa censurë dhe pa kufizim, si dhe të informojnë opinionin publik.”

⁷⁹ Në tetor 2021, pikërisht para se AMI të niste punën, gjashtë organizata mediatike ndërkombëtare [bënë thirrje](#) që të anulohet ngritja e saj, pasi mund “të përdorej për të konsoliduar edhe më tej kontrollin mbi rrjedhën e informacionit publik”.

⁸⁰ Sipas Qendrës për Gazetari Cilësorë, gjashtë projekte të financuara nga Departamenti i Shtetit i SHBA-së u pezulluan ose u ndërpre. Ndër to ishin Rrjeti Investigativ Shqipëri (INA), i cili financonte dhe publikonte investigime, dhe programi televiziv investigativ “31 minuta”, i transmetuar në të gjitha televizionet kryesore.

⁸¹ Një [studim](#) i Safejournalists.net raportoi gjithsej 8 çështje penale dhe 65 çështje civile për shpifje në vitin 2023.

⁸² Partitë që fituan mbi 20 për qind të vendeve në zgjedhjet e mëparshme parlamentare duhet të marrin dyfishin e mbulimit në lajme krahasuar me partitë e tjera parlamentare. Mbulimi i partive jashtëparlamentare është në diskrecionin e transmetuesve, por nuk mund të tejkalojë mbulimin e dhënë për partitë parlamentare që kanë më pak se 20 për qind të vendeve. Paragrafi [Dokumentit të Kopenhagenit të OSBE-së të vitit 1990](#) kërkon që Shtetet pjesëmarrëse të “Sigurojnë që asnjë pengesë ligjore apo administrative të mos qëndrojnë në rrugën e aksesit të papenguar dhe jo-diskriminues në media për të gjitha grupimet politike dhe individët që dëshirojnë të marrin pjesë në procesin zgjedhor”.

⁸³ Paragrafi 43 i [UN Komentit të Përgjithshëm Nr. 34 të Komitetit të të Drejtave të Njeriut të OKB-së \(UNHRC\)](#) përcakton se çdo kufizim mbi faqet e internetit, blogjet apo platformat e tjera të komunikimit *online* duhet të jetë i kufizuar ngushtë dhe i lidhur posaçërisht me përmbytjen. Ndalesat e gjera apo të përgjithshme, “ndalesat totale”, për funksionimin e këtyre sistemeve, përfshirë ofruesit e shërbimeve të internetit apo motorët e kërkimit, janë në kundërshtim me standardet ndërkombëtare për lirinë e shprehjes. Tre organizata të shoqërisë civile e kontestuan këtë vendim në Gjykatën Kushtetuese më 25 mars.

Sipas shumicës së bashkëbiseduesve të MVZ-së së ODIHR-it, materialet filmike për edicionet informative mbi fushatën u ofruan nga partitë politike. Në stacionet televizive të monitoruara nga MVZ-ja e ODIHR-it, asnjë prej mbulimeve në edicionet informative, nuk u identifikua si i tillë, siç kërkohet nga Kodi Zgjedhor dhe nga KQZ-ja nuk u ndërmor asnjë masë për adresimin e kësaj praktike.⁸⁴ Gjithashtu, disa bashkëbisedues të MVZ-së së ODIHR-it raportuan se disa intervista me disa kandidatë të transmetuara në programet e aktualitetit kishin qenë të paguara, në shkelje të ligjit. Materialet filmike të prodhuara nga kandidatët zgjedhorë në edicionet informative, si dhe mbulimi mediatik i paguar, është *de facto* i barabartë me reklamën politike dhe vë në disavantazh kandidatët me më pak mundësi financiare.

Monitorimi i MVZ-së së ODIHR-it tregoi se në dy stacionet televizive të monitoruara, PS-ja mori më shumë mbulim të fushatës në edicionet informative sesa PD-ja – ASHM.⁸⁵ Në RTSH, A2 CNN, Top Channel dhe TV Klan, PS-ja mori përkatësisht 45, 46, 48 dhe 57 për qind, ndërsa PD- ASHM mori 41, 48, 45 dhe 43 për qind.⁸⁶ Mbulimi, në 83 për qind të rasteve ishte me ton neutral ose pozitiv. Asnjë prej subjekteve të tjera nuk mori më shumë se 5 për qind të mbulimit në ndonjë prej stacioneve televizive të monitoruara. Megjithatë disa programe debati u transmetuan rregullisht, ato nuk sollën kandidatë shumë të njohur apo drejtues partish nga parti të ndryshme. RTSH-ja përmbushi detyrimin e saj ligjor të ofrimit të minutazhit falas subjekteve zgjedhore. Reklama politike me pagesë në televizion u blenë vetëm nga dy partitë dominuese. Përfundimisht, mjedisi i kufizuar mediatik dhe mosrespektimi në mirëbesim i parashikimeve ligjore, bëri që zgjedhësve t'u mohohet informimi i pavarur, i shumëllojshëm dhe solid lidhur me garën zgjedhore.

Zgjidhja e mosmarrëveshjeve zgjedhore

Kuadri ligjor për zgjidhjen e mosmarrëveshjeve zgjedhore përfshin procedurat administrative të pasuara nga mundësia për ankimim gjyqësor. Vëzhguesit mund të ankohen vetëm për mosmarrje të akreditimit, ndërsa zgjedhësit mund të ankohen vetëm për përjashtim nga lista e zgjedhësve duke iu drejtuar gjykatave të rretheve. Kjo qasje e ngushtë lidhur me legjitimitetin e ankimit është në kundërshtim me standardet ndërkombëtare dhe praktikën e mirë zgjedhore, që kërkon akses më të gjerë në zgjidhje ligjore efikase për mosmarrëveshjet zgjedhore.⁸⁷

Komisioni i Ankesave dhe Sanksioneve (KAS) shqyrton ankesat ndaj vendimeve të KQZ-së dhe KZAZ-ve, duke përfshirë edhe vendimet për rezultatet e zgjedhjeve, të cilat duhet të gjykohen brenda 10 ditësh. Me kërkesë të KQZ-së, KAS-i mund edhe të vendosë sanksione. Deri më 11 maj, KAS-i ka shqyrtuar 17 ankime ndaj vendimeve të Komisionerit, të cilat që të gjitha kishin të bënin me pretendime për parregullsi para fillimit të fushatës zgjedhore. Në 11 raste pranoi ankimimet, në dy raste prishi vendimet e Komisionerit dhe vendosi katër gjoba administrative prej 3,000 lekësh për parregullsi në raportimin e institucioneve publike lidhur me aktivitetet e tyre dhe neglizhencën e anëtarëve të KZAZ-së. Ankimimet

⁸⁴ AMA (Autoriteti i Mediave Audiovizive) i dërgoi KQZ-së raporte monitorimi ditore dhe javore, në përputhje me ligjin. Megjithatë, monitorimi përfshinte vetëm edicionet e lajmeve dhe nuk vlerësonte tonin e mbulimit. Deri në ditën e zgjedhjeve, KQZ-ja mori 20 vendime, kryesisht për shkelje të rregullave për reklama me pagesë dhe sondazhet e opinionit publik. Nuk u morën masa lidhur me mbulimin e barabartë në edicionet informative.

⁸⁵ Nga 8 prilli deri më 9 maj, Misioni i Vëzhgimit të Zgjedhjeve i ODIHR-it kreu një monitorim sasior dhe cilësor të katër stacioneve televizive dhe tre mediave online të lajmeve: RTSH, TV Klan, Top Channel dhe A2 CNN, si dhe *panorama.al*, *lapsi.al* dhe *reporter.al*

⁸⁶ Shifrat nuk përfshijnë mbulimin e aktorëve politikë në cilësinë e tyre institucionale. Programet informative dhe ato të debatit treguan më shumë mungesë balancimi.

⁸⁷ Paragrafi 5.10 i [Dokumentit të Kopenhagenit të OSBE-së të vitit 1990](#) angazhon Shtetet pjesëmarrëse të ofrojnë për të gjithë “mjete efektive për ankimim kundër vendimeve administrative, me qëllim garantimin e respektimit të të drejtave themelore dhe sigurimin e integritetit ligjor.” Seksioni II.3.3.f i [Kodit të Praktikës së Mirë në Çështjet Zgjedhore të Komisionit të Venecias](#) rekomandon: “Të gjithë kandidatët dhe të gjithë votuesit e regjistruar në zonën zgjedhore përkatëse duhet të kenë të drejtë ankimi. Mund të vendoset një kuorum i arsyeshëm për ankimet e votuesve mbi rezultatet e zgjedhjeve”.

e tjera nuk u pranuan. Procesi qe transparent, të gjitha çështjet u shqyrtuan në seanca publike dhe me pjesëmarrjen e palëve të përfshira. Megjithëse vendimet e KAS-it ishin përgjithësisht të mirëarsyetuara, ato reflektuan një interpretim të ngushtë të rregullave për përdorimin e burimeve administrative në fushatë, duke e kufizuar zbatimin e tyre rreptësisht në periudhën zyrtare të fushatës,⁸⁸ në kundërshtim me praktikën e mirë zgjedhore.⁸⁹

Kolegji Zgjedhor i Gjykatës Administrative të Apelit Tiranë (Kolegji Zgjedhor) është autoriteti më i lartë për gjykimin e mosmarrëveshjeve zgjedhore, por operon me staf administrative të kufizuar, dhe me trajnime dhe burime financiare të pamjaftueshme.⁹⁰ Deri më 11 maj, Kolegji Zgjedhor ka gjykuar dhe ka rrëzuar tre ankimime.⁹¹ Seancat ishin publike, vendimet të arsyetuara dhe të publikuara në faqen zyrtare, pavarësisht se me vonesë.

Në Kodin Penal jepet përkufizimi i 15 veprave penale në lidhje me zgjedhjet, shumica e të cilave janë në kompetencën e Prokurorit të Përgjithshëm. Deri më 11 maj, ka nisur procedimi penal në 25 nga 44 raste të pretendimeve për krime zgjedhore, ku përfshihen raste të akuzave për shpërdorim detyre për qëllime zgjedhore dhe pengim të subjekteve zgjedhore.⁹²

SPAK-u ka juridiksion mbi rastet e korrupsionit zgjedhor që kanë të bëjnë me kategori të zyrtarëve të lartë publikë ose krimin e organizua. Për herë të parë, SPAK-u ngriti një task forcë hetimore dhe një platformë *online* për raportimin e veprave penale zgjedhore.⁹³ Deri më 10 maj, nga 138 raportime për pretendime për krime zgjedhore janë nisur 39 procedime penale, shumica e të cilave kanë të bëjnë me akuza për korrupsion pasiv dhe aktiv. Konkretisht, SPAK-u ka nisur tetë procedime *ex officio*. Bashkëpunimi midis SPAK-ut, KQZ-së dhe Prokurorisë së Përgjithshme, bazuar në një protokoll ndërinstitutional mundësoi shkëmbimin e informacioneve lidhur me krimet zgjedhore, përcaktimin e prioritetëve dhe u vlerësua përgjithësisht pozitivisht nga bashkëbiseduesit e ODIHR-it. SPAK-u perceptohej përgjithësisht si një institucion i besuar nga bashkëbiseduesit e MNVZ-së dhe si institucion që mund edhe të kishte një efekt frenues. Megjithatë, disa bashkëbisedues ngritën shqetësime lidhur me efikasitetin e policisë në trajtimin e veprave penale të lidhura me zgjedhjet edhe kur ato lidheshin me rrjete të krimit të organizuar. (shih gjithashtu seksionin mbi *Mjedisin e fushatës*).

Pjesëmarrja e pakicave kombëtare

Kushtetuta shqiptare parashikon të drejta të plota politike, civile dhe sociale për pakicat, dhe Kodi Zgjedhor garanton të drejtën për të zgjedhur dhe për t'u zgjedhur për të gjithë shtetasit shqiptarë pavarësisht nga origjina etnike, raca, besimi fetar apo gjuha. KQZ-ja prodhoi materiale zgjedhore në

⁸⁸ Neni 91, paragrafi 1 i Kodit Zgjedhor parashikon se: “Me përjashtim të rasteve të parashikuara me ligj, nuk mund të përdoren ose të vihen në mbështetje të kandidatëve, të partive politike ose të koalicioneve në zgjedhje burime të organeve apo enteve publike në nivel qendror ose vendor, apo çdo lloj enti tjetër ku shteti zotëron kapitale apo kuota ose/dhe emëron shumicën e organit mbikëqyrës apo organit administrues të entit, pavarësisht nga burimi i kapitalit ose pronësia.” Ky nen nuk përcakton qartë një periudhë kohore për zbatimin e këtij parashikimi, dhe KQZ-ja e interpretoi atë si të zbatueshëm vetëm gjatë periudhës zyrtare njëmuajore të fushatës.

⁸⁹ Neni 13 i [Udhëzimeve të përbashkëta për parandalimin dhe reagimin ndaj keqpërdorimit të burimeve administrative gjatë proceseve zgjedhore](#) të ODIHR-it dhe Komisionit të Venecias të vitit 2016 përcakton një përkufizim më të gjerë të procesit zgjedhor, i cili “përfshin mënyrat e shumta në të cilat burimet administrative mund të keqpërdoren gjatë gjithë procesit zgjedhor, dhe jo vetëm gjatë periudhës zyrtare të fushatës zgjedhore.”

⁹⁰ Palët e treta me interes legjitim mund të paraqesin gjithashtu një ankim në gjykatën administrative të shkallës së parë

⁹¹ Këto kishin të bënin me regjistrimin e partive politike, dizajnin e fletëve të votimit dhe përdorimin e pajisjeve të votimit dhe numërimit elektronik.

⁹² Pesë procedura janë regjistruar në Prokurorinë e Fierit, katër në Elbasan, dy në Gjirokastrë, Shkodër dhe Sarandë dhe një në in Korçë, Durrës, Vlorë dhe Kukës. Tetë u iniciuan *ex officio*, 2 pas raportimeve nga qytetarët dhe 19 nga policia.

⁹³ Nga janari 2025 deri më 7 maj, janë regjistruar 123 raportime për krime, 51 prej të cilave përmes platformës *online* të SPAK, pjesa tjetër kryesisht nga policia dhe PD, dhe disa janë referuar nga Prokurori i Përgjithshëm.

gjuhën e pakicave kombëtare të njohura zyrtarisht, me përjashtim të pakicës egjiptiane (*shih administratën zgjedhore*),⁹⁴ megjithëse shumica e bashkëbiseduesve të MVZ-së së ODIHR-it pretenduan se materialet nuk u shpërndanë gjerësisht.⁹⁵ Gjatë fushatës nuk u vunë re kufizime të përdorimit të gjuhëve të pakicave. Në fushatë nuk pati probleme të theksuara lidhur me pakicat kombëtare apo etninë dhe kandidatët e pakicave kombëtare shpesh bënë fushatë për çështje që prekin popullatën në tërësi, me përjashtim të një numri të vogël kandidatësh nga pakica greke që bënë fushatë lidhur me të drejtat e pronësisë.

Pakicat patën përgjithësisht mundësinë të merrnin pjesë lirisht si zgjedhës dhe si kandidatë, duke kandiduar si me dy partitë kryesore kombëtare, ashtu edhe me dy parti të pakicave kombëtare në koalicionin e udhëhequr nga PD-ja. Sipas disa bashkëbiseduesve të MVZ-së së ODIHR-it, sistemi zgjedhor aktual që e bën të detyrueshëm daljen me kandidatë në të gjitha zonat zgjedhore, ishte pengesë për marrjen e mandateve në parlament nga ana e partive të pakicave kombëtare. Ata gjithashtu theksuan se anëtarët e komunitetit rom ishin përgjithësisht të pafamiljarizuar me procedurat zgjedhore dhe se nuk kishte pasur ndonjë informim specifik për ta në këtë drejtim.⁹⁶ Përveç kësaj, vëzhguesve afatgjatë të MVZ-së së ODIHR-it iu raportua edhe se ndaj komuniteteve romë dhe egjiptiane kishte pasur presion për shitje votash.⁹⁷ Vëzhguesit e MVZ-së së ODIHR-it vunë re se zgjedhësit romë në disa zona ishin të paqartë për vendndodhjen e saktë të qendrave të tyre të votimit, pjesërisht për shkak të komunikimit zyrtar të pamjaftueshëm.⁹⁸

Vëzhgimi i zgjedhjeve

Kodi Zgjedhor parashikon vëzhgimin e zgjedhjeve nga vëzhgues vendas dhe ndërkombëtarë në të gjitha nivelet e administratës zgjedhore. KQZ-ja akreditoi gjithsej 47 organizata vendase dhe 56 organizata ndërkombëtare. OSHC-të informuan MNVZ-në se mungesa e financimit, veçanërisht nga donatorët ndërkombëtarë, uli kapacitetin e tyre për një vëzhgim gjithëpërfshirës dhe për të dërguar një numër të përshtatshëm vëzhguesish në ditën e zgjedhjeve. Partitë parlamentare dhe koalicionet mund të caktojnë përfaqësues të përhershëm në KQZ. Subjektet zgjedhore mund të caktonin një vëzhgues në KZAZ dhe KQV, si dhe për çdo GNV, duke përfshirë edhe për fletët e votimit nga jashtë vendit.

Dita e zgjedhjeve

Dita e zgjedhjeve ishte përgjithësisht e qetë dhe u menaxhua në mënyrë transparente, por në shumë vende me mosrespektim të procedurave gjatë hapjes dhe votimit, si dhe me disa raportime për frikësim dhe ndikim tek zgjedhësit. Në përgjithësi, vëzhguesve iu dha akses i mjaftueshëm për të monitoruar të gjithë procesin. Numri i madh i ndryshimit të vonë të disa anëtarëve të emëruar nga partitë politike në Komisionet e Qendrave të Votimit (KQV), madje edhe në prag të zgjedhjeve, pati ndikim negativ në respektimin e procedurave të votimit dhe reduktoi efektivisht transparencën e përbërjes së KQV-ve. Në orën 20:00 në ditën e zgjedhjeve, Komisioni Qendror i Zgjedhjeve (KQZ) njoftoi se pjesëmarrja në zgjedhje ishte 42.3 për qind.

⁹⁴ [Ligji për Mbrojtjen e Pakicave Kombëtare](#), në fuqi që nga viti 2017, njeh pakicat kombëtare arumune, boshnjake, bullgare, egjiptiane, greke, maqedonase, malazeze, romë dhe serbe.

⁹⁵ KQZ-ja e informoi MVZ-në e ODIHR-it se posterat në gjuhën maqedonase ishin vendosur krahas atyre në shqip në QV-të e Pustecit, dhe në greqisht në QV-të e Dropullit dhe Finiqit. Video edukative për votuesit u përkthyen në tetë gjuhë pakicash për rrjetet sociale. Fletushkat informuese për votuesit u prodhuan në tetë gjuhë pakicash dhe u dorëzuan në Komitetin Shtetëror për Pakicat Kombëtare, për t'u shpërndarë në rajonet përkatëse për çdo grup pakice nga përfaqësuesit e tyre.

⁹⁶ Për shembull, siç u raportua në Tiranë. Megjithatë, KQZ-ja bashkëpunoi me Prezencën e OSBE-së në Shqipëri për të mbajtur takime informuese me anëtarë të pakicave romë dhe egjiptiane në disa bashki.

⁹⁷ Kjo u raportua në MVZ-në e ODIHR-it në Korçë dhe Tiranë.

⁹⁸ Kjo u raportua në MVZ-në e ODIHR-it në Tiranë.

MNVZ-ja vëzhgoi hapjen në 122 qendra votimi, duke e vlerësuar procesin negativisht në një të tretën e rasteve. Numri i madh i vlerësimeve negative ishte kryesisht për shkak të mosrespektimit të disa procedurave. Në shumicën e qendrave të votimit të vëzhguara, votimi filloi me vonesë, ku në 28 prej tyre vonesa ishte mbi 30 minuta, shpesh për shkak të problemeve teknike ose mungesës së materialeve. Në 26 raste, anëtarët e KQV-ve nuk ishin të njohur me procedurat e hapjes, dhe në 17 raste, të pranishmëve nuk iu demonstrua kutia e votimit bosh. Në 9 raste u konstatua se nuk u ndoqën procedurat për vendosjen e pajisjes për identifikimin biometrik. Në 12 KQV, persona të paautorizuar jepnin udhëzime ose ndërhynin në punën e komisionit. Në qendrat e votimit elektronik, vëzhguesit e MNVZ-së raportuan se në shumë raste nuk u ndoqën procedurat.

Në shumicën e rasteve, votimi u vlerësua pozitivisht. Megjithatë, në 4.6 për qind të 995 vëzhgimeve, një numër i lartë, procesi u vlerësua negativisht, kryesisht për shkak të mangësive procedurale dhe një niveli presioni mbi zgjedhësit. Vëzhguesit e partive ishin të pranishëm në 79 për qind të qendrave të votimit, ndërsa vëzhgues vendas u konstatuan vetëm në 8 për qind, dhe mungesa e tyre në shumë qendra uli nivelin e mbikëqyrjes së procesit. Në total, 30 për qind e anëtarëve të KQV-ve ishin gra, ndërsa gratë ishin kryetare të KQV-ve në 25.5 për qind të qendrave të votimit të vëzhguara.

Vëzhguesit e MNZHZ raportuan se në 23 për qind të qendrave të votimit të vëzhguara, votuesit nuk mund të identifikoheshin gjithmonë nga pajisjet për identifikim të votuesve, dhe në 24 për qind të qendrave të votimit nuk u kontrolluan gjithmonë për shenja të bojës në duar. Disa pajisje për identifikim biometrik pësuan defekte, duke shkaktuar ndërprerje në proces. Në 23 për qind të qendrave të votimit të vëzhguara, shenjat e gishtërinjve të disa votuesve nuk u lexuan siç duhet. Kodet e sigurisë nuk u regjistruan në Librin e Procesverbalit të Mbledhjes së KQV-ve në 5 për qind të rasteve të vëzhguara. Organizimi fizik i qendrave të votimit u vlerësua si i papërshtatshëm për votim në 5 për qind të vëzhgimeve, kryesisht sepse kontribuoi në komprometimin e fshehtësisë së votës, e cila në 12 për qind të qendrave të votimit të vëzhguara nuk u respektua gjithmonë. Fshehtësia e votës u komprometua gjithashtu nga ndërhyrjet e vëzhguesve të partive ose të anëtarëve të KQV-ve. Votimi në grup, kryesisht votimi familjar, u vëzhgua në 11 për qind të qendrave të vizituara dhe votimi përfaqësues, shpesh për anëtarë të familjes, në 3 për qind. Kuptimi i votuesve për procedurat e votimit u vlerësua negativisht në 13 për qind të vëzhgimeve, duke treguar për nevojën e shtuar për edukim të votuesve mbi procedurat e reja të votimit pas futjes së listave preferenciale.

Gjatë gjithë ditës u vëzhguan disa raste shkeljesh të rëndësishme dhe incidentesh. MNZHZ vërejti tension ose frikësim në 4 për qind të qendrave të votimit të vizituara, që shpesh përfshinte vëzhgues ose përfaqësues partie të cilët qëndronin në hyrje të qendrave të votimit, ndërvepronin me votuesit ose ndërhynin në punën e KQV-ve. Persona të paautorizuar, përfshirë aktivistë partiakë, ishin të pranishëm në 2 për qind të vendeve të vizituara dhe ndërhynin në disa raste. Në 2.4 për qind të qendrave të votimit kishte indikacione se votuesit nxiteshin të votonin për një kandidat të caktuar, përfshirë pretendime për blerje votash. Në 3 për qind të qendrave të votimit, vëzhguesit raportuan për persona të paautorizuar që mbanin shënim se kush kishte votuar. Pas mbylljes së votimeve, KQZ raportoi se rastet që lidhen me pesë incidente janë referuar në prokurori: dy në Tiranë dhe nga një në Elbasan, Korçë dhe Berat.

Në lidhje me votimin elektronik, vëzhguesit e MNZHZ vërejtën se, megjithëse në përgjithësi procesi kaloi pa probleme të mëdha, disa shqetësime ishin të dukshme. Shumë votues dukeshin të panjohur me mënyrën e përdorimit të pajisjes së votimit, dhe shumë prej tyre nuk arritën të votojnë brenda kufirit të kohës prej tre minutash. Disa anëtarë të KQV-ve dhe operatorë të teknologjisë nuk ishin të trajnuar në mënyrë adekuate për procedurat përkatëse ose nuk kishin qartësi për rolet e tyre. Në disa vende të vëzhguara, votuesit nuk mundën të votojnë në mënyrë të pavarur, dhe u ofrua ndihmë atyre që e kërkuan, ndërkohë që mbipopullimi për shkak të kohës që mori votimi në disa raste, komprometoi fshehtësinë e votës.

Nuk kishte aksesueshmëri të mjaftueshme për personat me aftësi të kufizuara në 50 për qind të qendrave të votimit të vëzhguara. Numri i madh i qendrave të votimit që ishin të paaksesueshme për votim të pavarur tregon qartë nevojën e madhe për përpjekje të mëtejshme për të siguruar aksesueshmëri për të gjithë votuesit. Gjithashtu, mënyra e organizimit brenda qendrave të votimit u pa si jo e përshtatshme për personat me aftësi të kufizuara në 24.4 për qind të qendrave të vizituara. Kjo, së bashku me mungesën e një mënyrë votimi për votuesit që janë të detyruar të qëndrojnë në shtëpi, që janë të shtruar në spital apo me probleme me lëvizjen, mund të ketë pasur një ndikim negativ në pjesëmarrjen e tyre.

Mbyllja e qendrave të votimit u vlerësua pozitivisht nga vëzhguesit e MNVZ-së në 75 nga 89 raportime. KQV-të ndoqën procedurat e mbylljes në shumicën e rasteve, megjithatë, në katër raste u raportuan tensione. Vëzhguesit e MNVZ-së raportuan shumë pozitivisht për pranimin e materialeve në Qendrat e Numërimit të Votave, megjithëse pati mbipopullim në 10 nga 50 qendrat e vëzhguara. Transmetimi i rezultateve të votimeve elektronike nga pajisjet direkt tek KQZ-ja në mbyllje të procesit të votimit u shty për shkak të një kërkesë nga PD-ja për të mos transmetuar votat elektronike në mbyllje të votimit, për të shmangur njohjen e rezultateve të parakohshme, duke treguar gjithashtu edhe mungesë besimi tek sistemi. Pajisjet e votimit, bashkë me kutitë e fletëve të votimit që janë pjesë e tyre, u dorëzuan në KZAZ-të përkatëse në Tiranë dhe Vorë, ku u krye pilotimit, për të filluar numërimin mëngjesin e datës 12 maj.

Vëzhguesit e MNVZ-së kanë raportuar nga 66 nga 93 Qendrat e Numërimit të Votave, dhe raportimi vazhdon. Vëzhguesit e vlerësuan negativisht procesin në 7 nga këto 66 raste. Problemet në përgjithësi lidheshin me tensionet (9 raste), mbipopullimin (7 raste), mungesë të aksesit të plotë në proces (12 raste) dhe disa ndërhyrje nga vëzhguesit e partive (6 raste).

Megjithëse procesi i numërimit vazhdoi në mënyrë të rregullt në shumë qendra numërimi, vëzhguesit vërejtën një atmosferë kaotike dhe kontestime lidhur me vlefshmërinë e fletëve të votimit në disa qendra. Gjetjet fillestare bazohen në numërimin e 97 kutive votimit. Vëzhguesit e MNVZ-së e vlerësuan negativisht numërimin individual të votave në 8 raste, kryesisht për shkak të mangësive procedurale dhe mungesës së transparencës, si mosnumërimi fillimisht i fletëve të papërdorura të votimit, mosdemonstrimi i fletëve të votimit si duhet para kamerave të instaluar për këtë qëllim. Vëzhguesve të partive nuk iu dhanë kopje të rezultateve në 19 raste, duke kufizuar transparencën. Për 8 numërimet u kërkuar rinumërimi. Tabela e rezultateve për numërimin e votave u dorëzua në KZAZ menjëherë pas përfundimit të numërimit në 89 vëzhgime. Në Dibër dhe Elbasan, vëzhguesit e MNVZ-së raportuan se zyrtarët e KQZ-së kishin shkuar në zonë për të trajnuar anëtarët e qendrave të numërimit në mesnatë, para se të fillonte numërimi i votave, duke treguar mungesë trajnimi që ndoshta lidhet me zëvendësimin me vonesë të disa anëtarëve të caktuar nga partitë. Një vonesë në numërimin e votave të VCV u vu re në qendrën kryesore të numërimit në Tiranë, për shkak të një ankese nga PD në lidhje me verifikimin e disa fletëve të votimit.

Versioni në gjuhën angleze i këtij raporti është i vetmi dokument zyrtar.

Versioni i ofruar në gjuhën shqipe është versioni jozyrtar i këtij raporti.

INFORMACION PËR MISIONIN & FALËNDERIME

Tiranë, 12 maj 2025 – Kjo Deklaratë e Gjetjeve dhe Përfundimeve Paraprake është rezultat i përpjekjeve të përbashkëta të Zyrës së OSBE-së për Institucione Demokratike dhe të Drejtat e Njeriut (ODIHR), Asamblesë Parlamentare të OSE-së (PA OSBE), Asamblesë Parlamentare të Këshillit të Evropës (PACE) dhe Parlamentit Evropian (PE). Ky vlerësim pati për qëllim të shihte nëse zgjedhjet ishin në përputhje me angazhimet e OSBE-së, standardet e Këshillit të Evropës dhe detyrime dhe standarde të tjera ndërkombëtare për zgjedhje demokratike dhe me legjislacionin vendas.

Farah Karimi (deputete) u emërua nga Kryetari i Radhës i Kryesisë së OSBE-së si Koordinatorja e Posaçme dhe Drejtuese e misionit të vëzhguesve afatshkurtër të OSBE-së. Ambasadori Lamberto Zannier është Shefi i MVZ-së së ODIHR-it, i dërguar që prej 2 prillit 2025. Björn Söder (deputet) është drejtuesi i delegacionit të Asamblesë Parlamentare të OSBE-së. Simone Billi (deputet) është Shefi i delegacionit të Asamblesë Parlamentare të Këshillit të Evropës dhe Michael Gahler (anëtar i Parlamentit Evropian) është Shefi i delegacionit të Parlamentit Evropian.

Secili prej institucioneve të përfshira në këtë Mision Ndërkombëtar të Vëzhgimit të Zgjedhjeve (MNVZ) ka miratuar Deklaratën e vitit 2005 të Parimeve për Vëzhgimin Ndërkombëtar të Zgjedhjeve. Kjo Deklaratë e Gjetjeve dhe Përfundimeve Paraprake bëhet para përfundimit të procesit zgjedhor. Vlerësimi përfundimtar i zgjedhjeve do të varet, pjesërisht, nga zhvillimi i fazave të tjera të procesit zgjedhor, përfshirë numërimin, nxjerrjen dhe shpallje e rezultateve, si dhe nga mënyra e trajtimit të ankesave dhe apelimeve të mundshme pas ditës së zgjedhjeve. ODIHR-i do të nxjerrë një raport të plotë përfundimtar, duke përfshirë edhe rekomandime për përmirësime të mundshme, në një fazë të mëvonshme. Asambleja Parlamentare e OSBE-së do ta paraqesë raportin në Sesionin e Përvitshëm në Porto në muajin korrik. PACE do të paraqesë raportin e saj gjatë sesionit të saj të qershorit 2025 në Strasburg. Delegacioni i Parlamentit Evropian për marrëdhëniet me Shqipërinë do të diskutojë rezultatet e misionit të vëzhgimit të zgjedhjeve në takimin e tij në muajin qershor.

MVZ-ja e ODIHR-it përfshin 16 ekspertë në kryeqytet dhe 26 vëzhgues afatgjatë të shpërndarë në të gjithë vendin. Në ditën e zgjedhjeve, u dërguan 350 vëzhgues nga 47 vende, duke përfshirë 214 vëzhgues afatgjatë dhe afatshkurtër të dërguar nga ODIHR-i, si dhe një delegacion me 96 anëtarë nga Asambleja Parlamentare e OSBE-së, 12 nga Parlamenti Evropian dhe 22 nga PACE. Hapja e votimit u vëzhgua në 1,343 qendra votimi. Numërimi i vëzhgua në 97 qendra numërimi.

Vëzhguesit dëshirojnë të falënderojnë autoritetet për ftesën për vëzhgimin e zgjedhjeve, si dhe Komisionin Qendror të Zgjedhjeve dhe Ministrinë e Punëve të Jashtme për asistencën. Ata dëshirojnë, gjithashtu, të shprehin vlerësimin për institucione të tjera shtetërore, parti politike dhe organizata të shoqërisë civile dhe për përfaqësuesit e komunitetit ndërkombëtar për bashkëpunimin.

Për më shumë informacion, ju lutemi kontaktoni:

- Ambasador Lamberto Zannier, Shefi i MVZ-së së ODIHR-it, në Tiranë ((+355 68 209 3925);
- Katya Andrusz, Zëdhënëse e ODIHR-it ((+48 609 522 266), ose Goran Petrov, Këshilltar për Zgjedhjet i ODIHR-it në Varshavë (+48 697 990 989)
- Andreas Nothelle, Këshilltar Ligjor, Asambleja Parlamentare e OSBE-së (+43 676 3200 568)
- Bogdan Torcatoriu, Këshilltar i Lartë për Zgjedhjet, PACE (+33 6 50 39 29 40)
- Raffaele Luise, Administrator, Parlamenti Evropian, Drejtorja e Përgjithshme për Politikën e Jashtme (+32 470 880 101)

Adresa e MVZ-së së ODIHR-it: MAK Hotel, Sheshi Italia 2, Tirana

Tel: +355 682 093 925

Email: office@odihr.al

Faqja e internetit: www.osce.org/odihr/elections/albania